

หลักและคำพิพากษา

กฎหมายอาญา

(พิมพ์ครั้งที่ ๑๔)

พ.ศ. ๒๕๖๗

สทรรฐ กิตติ สุกการ
ผู้พิพากษา

ชื่อหนังสือ : **หลักและคำพิพากษา กฎหมายอาญา**
ISBN : 978-616-612-128-5
ผู้เขียน : สหรัฐ กิติ ศุภการ
พิมพ์ครั้งที่ ๑๔ : ๒๕๖๗
จำนวนหน้า : ๘๒๔ หน้า
ราคา : ๕๐๐ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

สหรัฐ กิติ ศุภการ.

หลักและคำพิพากษา กฎหมายอาญา.-- พิมพ์ครั้งที่ 14.-- กรุงเทพฯ :
อมรินทร์ คอร์เปอเรชั่นส์, 2567.
824 หน้า.

1. กฎหมายอาญา. I. ชื่อเรื่อง.

345.077

ISBN : 978-616-612-128-5

ฝ่ายผลิต

รูปเล่ม-จัดอาร์ต : สุกัญญา บุญทัน

พิสูจน์อักษร : พ.ต.ท.หญิง สุนทรี สรรเสริญ

จัดทำโดย : พ.ต.ท.หญิง สุนทรี สรรเสริญ

โทร. ๐๘-๖๗๗๑-๔๑๙๗

Email : Suntareesansern@gmail.com

พิมพ์ที่ : บริษัท อมรินทร์ คอร์เปอเรชั่นส์ จำกัด (มหาชน)

๓๗๖ ถนนชัยพฤกษ์ แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ

โทรศัพท์. ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐, ๐-๒๔๔๒-๑๐๑๐ โทรสาร. ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒

จัดจำหน่ายโดย : บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

เลขที่ ๑๘๕๘/๘๗-๙๐ ถนนเทพรัตน แขวงบางนาใต้

เขตบางนา กรุงเทพฯ ๑๐๒๖๐

โทรศัพท์. ๐-๒๔๒๖-๘๐๐๐ โทรสาร. ๐-๒๔๒๖-๘๙๙๙ www.se-ed.com

คำนำ

(พิมพ์ครั้งที่ ๑๔)

ในการพิมพ์ครั้งนี้ มีเพิ่มเติมเนื้อหารูปแบบการตอบข้อสอบในประเด็นต่าง ๆ ด้วย เพื่อให้ผู้อ่านเห็นแนวทางการเขียนตอบข้อสอบวิชากฎหมายอาญา ทั้งยังมีตัวอย่างประเด็นคำถามจากฎีกาอีกจำนวนหนึ่งเพื่อให้ผู้อ่านฝึกเขียน ส่วนคำพิพากษาศาลฎีกาใหม่ๆ ได้เพิ่มเติมจากหนังสือคำพิพากษาฎีกาของเนติบัณฑิต ถึงปี ๒๕๖๖ ตอนที่ ๑๐ หนังสือคำพิพากษาฎีกาของศาลฎีกา ปี ๒๕๖๖ เล่มที่ ๔ และบางส่วนจากระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลฎีกาของศาลฎีกา

สทรรฐ์ กิติ ศุภการ
พฤษภาคม ๒๕๖๗

สารบัญ

เรื่อง		หน้า
ภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป		
ลักษณะ ๑ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป		
หมวด ๑ บทนิยาม	๑	๗
หมวด ๒ การใช้กฎหมายอาญา	๒-๑๑	๕๒
หมวด ๓ โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย		
ส่วนที่ ๑ โทษ	๑๘- ๒๒, ๓๐-๓๖, ๓๘	๘๒
ส่วนที่ ๓ วิธีเพิ่มโทษ ลดโทษ		
และการรอกการลงโทษ	๕๖, ๕๘	๙๕
หมวด ๔ ความรับผิดชอบในทางอาญา	๕๙-๗๙	๑๐๓
หมวด ๕ การพยายามกระทำความผิด	๘๐-๘๒	๑๗๘
หมวด ๖ ตัวการและผู้สนับสนุน	๘๓-๘๘	๑๙๕
หมวด ๗ การกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง	๙๐-๙๑	๒๒๑
หมวด ๘ การกระทำความผิดอีก	๙๒-๙๔	๒๒๒
หมวด ๙ อายุความ	๙๕-๙๖, ๙๘	๒๒๖
ลักษณะ ๒ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ	๑๐๒-๑๐๖	๒๓๑
ภาค ๒ ความผิด		
ลักษณะ ๒ ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง		
หมวด ๑ ความผิดต่อเจ้าพนักงาน	๑๓๖-๑๔๖	๒๓๔
หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ	๑๔๗-๑๖๖	๒๖๖
ลักษณะ ๓ ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม		
หมวด ๑ ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม	๑๖๗-๑๙๙	๓๑๐
หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม	๒๐๐-๒๐๕	๓๖๒
ลักษณะ ๔ ความผิดเกี่ยวกับศาสนา	๒๐๖-๒๐๘	๓๖๗
ลักษณะ ๕ ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน	๒๐๙-๒๑๖	๓๗๐
ลักษณะ ๖ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตราย		
ต่อประชาชน	๒๑๗-๒๓๙	๓๗๘

ลักษณะ ๗ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง

หมวด ๑ ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา	๒๔๐-๒๔๙	๓๙๗
หมวด ๒ ความผิดเกี่ยวกับดวงตรา แสตมป์และตัว	๒๕๐-๒๖๓	๔๐๕
หมวด ๓ ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร	๒๖๔-๒๖๙	๔๑๒
หมวด ๔ ความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์	๒๖๙/๑-๒๖๙/๗	๔๓๑
หมวด ๕ ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง	๒๖๙/๘-๒๖๙/๑๕	๔๓๘

ลักษณะ ๘ ความผิดเกี่ยวกับการค้า

๒๗๐-๒๗๕	๔๔๓
---------	-----

ลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ

๒๗๖-๒๘๗/๒	๔๔๘
-----------	-----

ลักษณะ ๑๐ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

หมวด ๑ ความผิดต่อชีวิต	๒๘๘-๒๙๔	๔๘๕
หมวด ๒ ความผิดต่อร่างกาย	๒๙๕-๓๐๐	๕๑๒
หมวด ๓ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก	๓๐๑-๓๐๕	๕๒๕
หมวด ๔ ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก		
คนป่วยเจ็บหรือคนชรา	๓๐๖-๓๐๘	๕๓๓

ลักษณะ ๑๑ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง

หมวด ๑ ความผิดต่อเสรีภาพ	๓๐๙-๓๒๑	๕๓๖
หมวด ๒ ความผิดฐานเปิดเผยความลับ	๓๒๒-๓๒๕	๕๗๗
หมวด ๓ ความผิดฐานหมิ่นประมาท	๓๒๖-๓๓๓	๕๘๑

ลักษณะ ๑๒ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

หมวด ๑ ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์	๓๓๔-๓๓๖ ทวิ	๖๐๒
หมวด ๒ ความผิดฐานกรรโชก รีดเอาทรัพย์สิน		
ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์	๓๓๗-๓๔๐ ตริ	๖๔๘
หมวด ๓ ความผิดฐานฉ้อโกง	๓๔๑-๓๔๘	๖๗๗
หมวด ๔ ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้	๓๔๙-๓๕๑	๖๙๓
หมวด ๕ ความผิดฐานยักยอก	๓๕๒-๓๕๖	๗๐๒
หมวด ๖ ความผิดฐานรับของโจร	๓๕๗	๗๒๓
หมวด ๗ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน	๓๕๘-๓๖๑	๗๓๕
หมวด ๘ ความผิดฐานบุกรุก	๓๖๒-๓๖๖	๗๔๓

ลักษณะ ๑๓ ความผิดเกี่ยวกับศพ

๓๖๖/๑-๓๖๖/๔	๗๕๘
-------------	-----

ภาค ๓ โทษ

๓๖๗-๓๙๘	๗๖๑
---------	-----

รูปแบบการตอบข้อสอบในประเด็นต่างๆ

๘๐๖

ประเด็นคำถามจากฎีกา

๘๑๓

ภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป

ลักษณะ ๑ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป

หมวด ๑ บทนิยาม

โดยทุจริต

มาตรา ๑ (๑) “โดยทุจริต” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

“โดยทุจริต” เป็นองค์ประกอบภายในที่มีอยู่ในฐานความผิดต่างๆ มากถึง ๑๙ ฐาน ความผิด เริ่มตั้งแต่มาตรา ๑๒๖, ๑๔๓, ๑๔๕, ๑๔๗, ๑๕๑, ๑๕๔, ๑๕๕, ๑๕๖, ๑๕๗, ๒๔๒, ๒๖๙, ๓๑๒ ตี, ๓๑๗, ๓๑๙, ๓๓๔, ๓๔๑, ๓๔๔, ๓๕๒ และ ๓๕๓

“โดยทุจริต” ถือเป็นองค์ประกอบความผิดภายในในส่วนของผู้กระทำ หรือที่เรียกว่า “เจตนาพิเศษ” ดังนั้นบทบัญญัติความผิดใดที่มีองค์ประกอบคำว่าโดยทุจริต นอกจากเจตนา ธรรมดาตามมาตรา ๕๙ วรรคสอง วรรคสามแล้ว ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาโดยทุจริตด้วยจึงจะ เป็นความผิด เช่น จำเลยและ บ. ไม่มีสิทธิที่จะได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ตามระเบียบดังกล่าวสำหรับข้าราชการที่เกิดขึ้นก่อนวันที่จำเลยจดทะเบียนว่า บ. เป็น บุตร การที่จำเลยลงชื่อในฎีกาขอเบิกเงินและออกเช็คชำระเงินค่ารักษาพยาบาลของ บ. ให้แก่ โรงพยาบาล ส. จึงเป็นการกระทำโดยมีเจตนาและเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบ ด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เป็นความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ (ฎีกาที่ ๕๗๙๙/๒๕๖๒)

ความที่ว่า “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย” ไม่จำเป็นว่า จะต้องเป็นประโยชน์ในทางทรัพย์สิน เช่น จำเลยเป็นผู้อำนวยการฯ สั่งให้พนักงานขับรถตู้ ของทางราชการไปรับไปส่งจากที่พักมายังที่ทำงานทุกวัน เป็นการใช้อำนาจในตำแหน่งแสวงหา ประโยชน์ที่มีควรได้ฯ ผิดฐานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริตตามมาตรา ๑๕๑ (ศาลอาญา ทุจริตฯ ภาค ๖ แดงที่ อท ๓๓/๒๕๖๑) (วินิจฉัยเดินตามฎีกาที่ ๔๘๒๘/๒๕๓๓)

จำเลยแอบเข้าไปบริเวณบ่อเลี้ยงปลาของผู้เสียหายแล้วสูบน้ำไปรดน้ำต้นไม้ในที่ดินของจำเลย (แม้เป็นที่ดินที่จำเลยให้ผู้เสียหายเช่าก็ตาม) ก็เป็นการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเอง ผิดลักทรัพย์ (ลักน้ำในบ่อ) และผิดฐานบุกรุกตามมาตรา ๓๖๒ (ฎีกาที่ ๔๔๔/๒๕๖๖)

คำว่า “ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย” หมายถึง ไม่มีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะแสวงหาประโยชน์เช่นนั้น เช่น จำเลยกับพวกทำร้ายร่างกายเพื่อบังคับให้ผู้เสียหายชำระหนี้ แม้ทรัพย์ที่เอาไปจะพอกับจำนวนหนี้ แต่ก็เป็นกรกระทำที่ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ถือว่ามีเจตนาโดยทุจริต ผิดฐานชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์แล้วแต่กรณี (ฎีกาที่ ๘๑๙๒/๒๕๕๓, ๖๗๔/๒๕๕๔ (ป)) หรือใช้กำลังแย่งเอาทรัพย์ไป (ฎีกาที่ ๖๗๒๖/๒๕๕๗) ใช้เลื่อยตัดกุญแจแล้วเปิดประตูเข้าไปเอาทรัพย์ (ฎีกาที่ ๓๑๒๑/๒๕๕๒) ไปทวงหนี้แทนคนอื่น (รับจ้างทวงหนี้) โดยใช้อาวุธขู่เข็ญ (ฎีกาที่ ๒๔๗๔/๒๕๓๑) กรณีเหล่านี้แม้เป็นเรื่องบังคับให้ชำระหนี้ แต่ก็เป็นกรแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะบังคับชำระหนี้โดยผลการและมีการกระทำผิดอาญาอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น บุกรุกเข้าไป ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนใจว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ฯลฯ

แต่ในบางกรณี แม้บังคับชำระหนี้โดยผลการ แต่ผู้กระทำมิได้มีเจตนาชั่วร้าย (ไม่มีเจตนาเกลียดคิดเป็นโจร, เกลียดเป็นเจตนาชั่วร้ายทั่วไป ไม่เกี่ยวกับเจตนาทุจริต) **ก็ไม่ถือว่าเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้** เช่น จำเลยเอาเครื่องรับโทรทัศน์สี ๑ เครื่อง เครื่องเสียงสเตอริโอ ๑ เครื่องของกลางของผู้เสียหายไปจากบ้านของผู้เสียหายเพราะ ส. ซึ่งเป็นสามีของผู้เสียหายเป็นหนี้จำเลย โดยจำเลยไม่ได้ทำให้ทรัพย์สินอย่างอื่นเสียหาย (และเข้าไปโดยมีเหตุสมควร) จำเลยคงยกเอาทรัพย์ของกลางไปเท่านั้นโดยจำเลยบอกว่าถ้าอยากได้คืนให้ ส. เอาเงินไปไถ ซึ่งวันรุ่งขึ้นเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจไปที่บ้านของจำเลย ก็พบจำเลยและทรัพย์ของกลางดังกล่าว เชื่อว่าจำเลยเอาทรัพย์ของกลางไปเพื่อให้ ส. หรือผู้เสียหายไปติดต่อชำระหนี้ที่ค้างชำระต่อการกระทำของจำเลยจึงมิได้เป็นการเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยทุจริตหรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๒๒๗๙/๒๕๕๑) **กรณีใช้สิทธิในทางแพ่งยึดหน่วงทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้ ไม่ถือว่ามีเจตนาโดยทุจริต** เช่น โจทก์ร่วมลักลอบนำสินค้าไปฝากคนขับรถโดยสารปรับอากาศของบริษัท ป. จำกัด โดยไม่ยอมเสียค่าระวางขนส่งตามระเบียบ การที่จำเลยที่ ๑ นำสินค้ามาเก็บรักษาไว้ที่บ้านของจำเลยที่ ๑ เพื่อเรียกค่าระวางขนส่งสินค้า แม้จำเลยที่ ๑ ไม่ยอมเจรจาหรือคืนสินค้าในตอนแรกก็เพราะรู้สึกโกรธและไม่พอใจที่โจทก์ร่วมกระทำการเช่นนั้น เมื่อโจทก์ร่วมยังไม่ยอมเสียค่าระวางขนส่งสินค้า จำเลยที่ ๑ ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ป. จำกัด ผู้ขนส่งขอที่จะยึดหน่วงเอาของไว้ก่อนได้

ตามที่จำเป็นเพื่อประกันการใช้เงินค่าระวางพาหนะและอุปกรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา ๖๓๐ ครั้นเมื่อโจทก์ร่วมชำระค่าระวางสินค้าแล้ว จำเลยที่ ๑ ก็ส่งให้คืนสินค้าแก่โจทก์ร่วม จากพฤติการณ์ดังกล่าว จำเลยที่ ๑ มิได้มีเจตนาทุจริตที่จะเอาสินค้าของโจทก์ร่วมไปเป็นประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น จึงไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๖๔๗/๒๕๕๕)

ทางสาธารณะ

มาตรา ๑ (๒) “ทางสาธารณะ” หมายความว่า ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึงทางรถไฟและทางรถรางที่มีรถเดินสำหรับประชาชนโดยสารด้วย

นอกจากความผิดตามมาตรา ๒๒๙ แล้ว คำนิยามข้อนี้ปรากฏอยู่ในความผิดหมู่โทษทั้งหมด ได้แก่ มาตรา ๓๗๑, ๓๗๒, ๓๘๕, ๓๘๖, ๓๘๗, ๓๙๖

ความที่ว่า “ทางบกสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร” หมายถึง ทางที่ประชาชนใช้ในการสัญจร เช่น ถนนทางหลวงระหว่างจังหวัดต่างๆ (ถนนเพชรเกษม ถนนมิตรภาพ ฯลฯ) ถนนทางหลวงชนบทระหว่างอำเภอและตำบลต่างๆ แต่ไม่รวมถึงถนนหรือทางส่วนบุคคลซึ่งไม่เป็นทางสาธารณะ (ฎีกาที่ ๒๙๑/๒๔๘๒, ๕๑๐/๒๔๗๕) แต่ถ้าถนนหรือทางส่วนบุคคลนั้นต่อมาเจ้าของยินยอมให้ประชาชนทั่วไปใช้ในการจราจรได้ ก็ไม่ถือเป็นถนนหรือทางส่วนบุคคลอีกต่อไป แต่ถือว่าเป็นทางสาธารณะ เพราะทางสาธารณะนั้นกรรมสิทธิ์ในทางจะเป็นของใคร มิใช่สาระสำคัญ เนื่องจากกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงต้องคุ้มครองถึงทางที่ประชาชนใช้จริงๆ จะนำหลักเรื่องกรรมสิทธิ์ในเรื่องทางแพ่งมาใช้บังคับไม่ได้ (หยุด แสงอุทัย, กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗, ๒๕๖๑: ๕๑) ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่า ที่ดินที่เจ้าของยอมให้ประชาชนทั่วไปใช้ในการสัญจรมาหลายสิบปี ถือเป็นทางสาธารณะแล้ว (ฎีกาที่ ๙๒๖/๒๔๗๔) ดังนั้นถ้าเจ้าของที่ดินพาอาวุธไปในทางดังกล่าวโดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร ก็เป็นความผิดตามมาตรา ๓๗๑ ได้เช่นกัน (ผู้เขียน), ส่วน “ทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร” หมายถึง แม่น้ำที่มีน้ำไหลตลอดปีและประชาชนทั่วไปใช้เรือสัญจรไปมาเป็นทางสาธารณะ เช่น แม่น้ำเจ้าพระยาที่ประชาชนส่วนหนึ่งยังคงใช้เรือในการจราจร ดังนั้นการที่จำเลยปลูกสร้างอาคารบ้านพักลงในทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร เป็นการปลูกบังกิ่งของลงในทางสาธารณะ ผิดมาตรา ๓๘๖ (เทียบฎีกาที่ ๑๓๗๗/๒๕๒๐)

มีอีกคำหนึ่งซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับทางสาธารณะ แต่มีความหมายแคบกว่า คือ “ถนนสาธารณะ” ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๗๘ ถนนสาธารณะ

หมายความว่าเฉพาะทางบกที่ประชาชนทั่วไปใช้ในการจราจรเท่านั้น ไม่รวมถึงทางน้ำหรือทางรถไฟ ดังนั้นถ้าจำเลยเสพสุรามีนมาประพัติ่วนวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในทางน้ำหรือทางรถไฟ จำเลยไม่ผิดมาตรา ๓๗๘ แต่ก็อย่าลืมว่าถ้าขึ้นไปประพัติ่วนวายหรือครองสติไม่ได้บนขบวนรถไฟหรือบนเรือโดยสารสาธารณะ การกระทำนั้นก็ผิดมาตรา ๓๗๘ ได้เพราะสถานที่ดังกล่าวเป็นสาธารณสถานซึ่งเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งในมาตรา ๓๗๘

สาธารณสถาน

มาตรา ๑ (๓) “สาธารณสถาน” หมายความว่า สถานที่ใดๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

คำนิยามนี้ขึ้นอยู่กับอยู่ในมาตรา ๒๑๘ (๔), ๓๓๕ (๙), ๓๗๒, ๓๗๘, ๓๙๗

ความที่คำว่า “สาธารณสถาน” หมายถึง สถานที่ใดๆ อาจเป็นโรงเรือน สิ่งปลูกสร้างหรือยานพาหนะ เช่น ร้านค้าที่เปิดให้บริการ (ฎีกาที่ ๑๓๖๒/๒๕๐๘) ร้านขายกาแฟ (ฎีกาที่ ๑๗๓๒/๒๕๑๖) ขบวนรถไฟ (ฎีกาที่ ๒๐๒๔/๒๕๔๘) ก็คงต้องรวมถึงบนรถยนต์โดยสารสาธารณะด้วย

จำเลยทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในร้านค้าอันเป็นสถานที่ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ เป็นการทะเลาะกันในสาธารณสถาน เป็นความผิดมาตรา ๓๗๒ (ฎีกาที่ ๑๓๖๒/๒๕๐๘)

“ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้” มีความชอบธรรมที่จะเข้าไป โดยไม่คำนึงว่าจะเข้าไปโดยเสรีหรือเสียค่าธรรมเนียมผ่านทางเข้า เช่น สถานที่บนขบวนรถไฟ แม้จะเสียค่าโดยสาร ก็เป็นสาธารณสถาน (ฎีกาที่ ๒๐๒๔/๒๕๔๗) **และไม่ต้องคำนึงว่าจะเป็นสถานที่ผิดกฎหมายหรือไม่ เช่น ห้องโถงในสถานค้าประเวณีในเวลาว่าง** (ฎีกาที่ ๑๓๖๒/๒๕๐๘, ๘๘๓/๒๕๒๐) **ห้องพักที่ใช้สำหรับให้หญิงค้าประเวณีทำการค้าประเวณีกับบุคคลทั่วไป ถือได้ว่าเป็นสาธารณสถาน เจ้าพนักงานจึงมีอำนาจจับกุมผู้ที่กระทำความผิดซึ่งหน้าโดยไม่ต้องมีหมายค้นและหมายจับ** (ฎีกาที่ ๖๙/๒๕๓๕) **แต่จะเป็นสาธารณสถานเฉพาะตอนเปิดให้บริการเท่านั้น** เช่น ห้องพักหญิงที่ค้าประเวณีจะให้บริการเฉพาะตอนกลางคืน ถ้าจำเลยเข้าไปตอนกลางวัน ก็เท่ากับจำเลยบุกรุกเข้าไปในเคหสถานของผู้อื่น

ศาลฎีกาเคยวินิจฉัย ที่เกิดเหตุมีโต๊ะสนุกเกอร์เปิดบริการให้บุคคลทั่วไปเล่นได้และขณะเกิดเหตุยังคงเปิดบริการอยู่ การที่จำเลยทั้งสามเข้าไปทำร้ายร่างกายผู้เสียหายที่ ๒ ในบริเวณที่บุคคลทั่วไปย่อมจะเข้าไปได้นั้น ย่อมไม่มีความผิดฐานบุกรุก (ฎีกาที่ ๕๔๐/๒๕๕๔) เคหสถานในส่วนที่เปิดเป็นร้านค้า เช่น ร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ร้านเสริมสวย ฯลฯ เป็นสาธารณสถาน

แต่ส่วนอื่นๆ ยังถือเป็นเคหสถานอยู่ (ฎีกาที่ ๒๑๓๗/๒๕๕๔, ๓๘๗๔/๒๕๕๖) แม้บ้านที่เกิดเหตุเป็นเคหสถานที่อยู่อาศัยของโจทก์ แต่ก็ยังเป็นที่ทำการผู้ใหญ่บ้านด้วย พื้นที่ส่วนที่เป็นที่ทำการผู้ใหญ่บ้านในเวลาราชการจึงไม่ใช่ที่รโหฐาน แต่เป็นที่สาธารณสถาน (ฎีกาที่ ๑๙๓๕๗/๒๕๕๖) ห้องตรวจคนไข้ที่เกิดเหตุ เป็นส่วนหนึ่งของโรงพยาบาลของรัฐซึ่งเป็นสาธารณสถาน เป็นความผิดฐานทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณสถานตามมาตรา ๓๙๗ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๑๒๙๘๓/๒๕๕๘)

แม้ห้องนอนของโจทก์จะกั้นเป็นสัดส่วน แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของอาคารที่พักสายตรวจ ซึ่งสร้างจากเงินบริจาคของประชาชนและประชาชนใช้เป็นสถานที่ติดต่อราชการกับเจ้าพนักงานตำรวจ จึงไม่ใช่ที่รโหฐาน (ฎีกาที่ ๔๙๕๘/๒๕๕๖) ถือเป็นสาธารณสถานนั่นเอง การค้นจึงไม่ต้องมีหมายค้น การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๕๗

สถานที่ราชการและสาธารณสถานมีความหมายต่างกัน สถานที่ใดจะเป็นสาธารณสถานหรือไม่ หาได้คำนึงว่าสถานที่นั้นเป็นสถานที่ราชการหรือไม่ เพียงแต่พิจารณาว่าสถานที่นั้นประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้หรือไม่ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๓) และต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายๆ ไป สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลขณะเปิดทำการตามเวลาราชการย่อมเป็นสถานที่ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมจะเข้าไปได้ แต่เมื่อหมดเวลาราชการย่อมหมดความชอบธรรมที่ประชาชนจะเข้าไปได้เพราะปิดทำการแล้ว (ฎีกาที่ ๒๖๙๒/๒๕๖๕)

สาธารณสถานจะต่างจากคำว่า “ต่อหน้าธารกำนัล” “ต่อหน้าธารกำนัล” หมายถึงกระทำในลักษณะเปิดเผย ในสถานที่ซึ่งอาจมีคนเห็นได้ (ฎีกาที่ ๔๘๓๖/๒๕๔๗) ซึ่งในสถานที่นั้นอาจมิใช่สาธารณสถานก็ได้ เช่น กระทำอนาจารในบริเวณสนามหญ้าหน้าบ้านของตนที่คนเดินผ่านไปมาสามารถเห็นได้ แม้จะเป็นเคหสถานหรือที่รโหฐาน แต่ผู้อื่นสามารถเห็นการกระทำนั้นได้ ก็เป็นการกระทำต่อหน้าธารกำนัล

มีอยู่คำหนึ่งซึ่งตรงข้ามกับสาธารณสถาน คือ “ที่รโหฐาน” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๓), ที่รโหฐาน หมายถึง ที่ต่างๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณสถาน ฉะนั้น สถานที่ใดๆ ก็ตาม หากไม่ใช่ที่สาธารณสถานแล้ว ย่อมเป็นที่รโหฐานเสมอ เช่น ร้านค้า ร้านกาแฟ ร้านก๋วยเตี๋ยวหากไม่ได้เปิดให้บริการ ย่อมเป็นที่รโหฐาน เจ้าพนักงานตำรวจจะเข้าตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้นไม่ได้ เว้นแต่จะเข้าขอยกเว้นให้ค้นได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๒ (๑) ถึง (๕) หากเข้าไปค้นโดยไม่มีอำนาจกฎหมายก็ไม่คุ้มครองเจ้าพนักงานผู้ตรวจค้น หากมีการกระทำต่อเจ้าพนักงาน ผู้กระทำไม่ผิดฐานต่อสู้อยู่หรือขัดขวางเจ้าพนักงานตามมาตรา ๑๓๘ หากฆ่าหรือทำร้ายเจ้าพนักงาน ก็ผิดเพียงฐานฆ่าหรือทำร้ายบุคคลธรรมดาเท่านั้น

ส่วน “**เคหสถาน**” ก็เป็นอีกคำหนึ่ง “**เคหสถาน**” อาจเป็นที่รโหฐานหรือสาธารณสถาน ก็ได้ เช่น เปิดบ้านบางส่วนให้บริการสาธารณะ ในส่วนที่เปิดให้บริการ ถือเป็นสาธารณสถาน ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยฯ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๓ เจ้าพนักงานก็มีอำนาจตรวจค้นบุคคลหรือสถานที่นั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น (ฎีกาที่ ๖๘๙๔/๒๕๔๙) แต่ถ้าจะค้นบ้านในส่วนที่ไม่เปิดให้บริการ ก็เท่ากับค้นในที่รโหฐาน เจ้าพนักงานต้องมีหมายค้น หรือมีเหตุตามกฎหมายให้ค้นได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๒ ถ้าไม่มีหมายค้นหรือค้นโดยไม่มีอำนาจ ก็ผิดบุกรุกเคหสถานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๔ ส่วนที่รโหฐานที่ไม่ใช่เคหสถาน เช่น โรงงานเก็บสินค้าของผู้อื่น แม้มิใช่เคหสถานเพราะไม่ได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัย แต่ก็ถือเป็นอสังหาริมทรัพย์อย่างหนึ่งเพราะเป็นทรัพย์อันติดอยู่กับที่ดินมีลักษณะเป็นการถาวร ถ้าเข้าไปโดยไม่มีเหตุอันสมควร ก็ถือเป็นการเข้าไปกระทำการใดๆ อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของเขาโดยปกติสุข ผิดฐานบุกรุกอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นตามมาตรา ๓๖๒ ได้

เคหสถาน

มาตรา ๑ (๔) “**เคหสถาน**” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรงเรือ หรือแพซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม

คำนิยามนี้ใช้กับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ๒ มาตรา คือ มาตรา ๓๓๕ (๘) และมาตรา ๓๖๔

ความที่ว่า “**ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือแพซึ่งคนอยู่อาศัย**” ในส่วนของเรือนหรือโรง เช่น บ้าน ห้องแถว แฟลต อพาร์ตเมนต์ หอพัก คอนโดมิเนียม โรงแรม ฯลฯ โดยสภาพแล้วก็เป็นที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย แม้จะยังไม่เข้ามาอาศัย ก็เป็นเคหสถาน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แม้ขณะเกิดเหตุ ตึกแถวดังกล่าวไม่มีคนอยู่อาศัย แต่โดยสภาพแล้วตึกแถวดังกล่าวเป็นที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย จึงเป็นเคหสถาน การที่จำเลยกับพวกเข้าไปในตึกแถวโดยไม่ได้รับอนุญาตแล้วเอาทรัพย์ออกไปจากตึกแถวดังกล่าวโดยเจตนาทุจริต จึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในเคหสถาน (ฎีกาที่ ๓๕๘๑/๒๕๕๗) ที่พักคนงานที่ใช้อยู่อาศัยระหว่างทำงาน ก่อสร้าง เป็นเคหสถาน (ฎีกาที่ ๒๔๕๗/๒๕๑๖) ภูมิจุฑระ เป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณร เป็นเคหสถาน (ฎีกาที่ ๒๐๑๔/๒๕๓๖) และเพิงพักแผงลอยที่ใช้เป็นที่พักอาศัย ก็เป็นเคหสถาน (ฎีกาที่ ๓๗๘๐/๒๕๓๖) ส่วนเรือหรือแพ แม้จะสร้างขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์อื่น แต่ถ้าใช้เป็นที่อยู่อาศัยของคนด้วย ก็ถือเป็นเคหสถาน เช่น เรือส่งสินค้า เรือประมง ถ้าอาศัยหลับนอน

เป็นเวลาหลายวันในระหว่างเดินทาง ก็เป็นเคสดาน ถ้าเข้าไปลักทรัพย์ในเรือดังกล่าว ก็เท่ากับลักทรัพย์ในเคสดาน, นายหมื่นลงไปในแพที่นายตรีใช้เป็นที่อยู่อาศัยแล้วไล่ชกต้อนนายตรี นายหมื่นผิดฐานบุกรุกเคสดานโดยใช้กำลังประทุษร้ายตามมาตรา ๓๖๕ (๑) ประกอบมาตรา ๓๖๔ (เทียบฎีกาที่ ๖๙/๒๕๓๙) **(ข้อสอบเนติบัณฑิต ภาค ๑ สมัยที่ ๗๔ ข้อ ๕)**

การที่จำเลยเข้าไปในกุฏิพระแล้วกรรโชกเรียกทรัพย์จากพระ เป็นความผิดฐานกรรโชกตามมาตรา ๓๓๗ และการเข้าไปกรรโชกไม่ถือว่าเข้าไปโดยมีเหตุสมควร การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานบุกรุกเคสดานตามมาตรา ๓๖๔ นอกจากนี้ การที่จำเลยแอบหยิบโทรศัพท์ของพระออกมาด้วย จึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในเคสดานตามมาตรา ๓๓๕ (๘) อีกกระทงหนึ่ง **(ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา (สนามใหญ่) ปี ๒๕๖๑ ข้อ ๔)**

“และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม” เช่น บริเวณใต้ชายคาบ้านถือเป็นเคสดาน ผิดบุกรุกเคสดาน (ฎีกาที่ ๕๔๕๙/๒๕๖๒) บริเวณประตูหลังบ้าน แม้ไม่มีรั้วล้อม แต่ผู้เสียหายได้ใช้ประโยชน์บริเวณรอบบ้านเป็นที่วางสิ่งของเครื่องใช้อยู่โดยรอบ การที่จำเลยเข้าไปอยู่ข้างประตูหลังบ้าน ย่อมถือว่าเข้าไปในเคสดานของผู้เสียหายแล้ว มีความผิดฐานบุกรุก (ฎีกาที่ ๙๙๙๕/๒๕๕๒) บริเวณสนามหญ้าหน้าบ้าน (ฎีกาที่ ๑๙๐๔/๒๕๔๖) บริเวณหน้าห้องพัก (ฎีกาที่ ๗๐๘๘/๒๕๕๐) เพิงพักหน้าบ้าน (ฎีกาที่ ๘๙๔๓/๒๕๔๒) หลังคาบ้านเป็นบริเวณที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยของผู้เสียหาย จึงเป็นเคสดาน จำเลยไม่มีอำนาจหรือไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปได้โดยไม่ได้รับอนุญาตก่อน การกระทำของจำเลยจึงเป็นการเข้าไปในเคสดานของผู้อื่นโดยไม่มีเหตุอันสมควรตามมาตรา ๓๖๕ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖๔ และการที่จำเลยด่าผู้เสียหายทั้งสองว่า ไ้เหี้ย ไ้ควย ไ้สัตว์ เป็นความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้าตามมาตรา ๓๙๓ ด้วย (ฎีกาที่ ๗๘๒๔/๒๕๕๖)

มีอีกคำหนึ่งที่ใกล้เคียงกับเคสดาน แต่มีความหมายกว้างกว่า คือ **“โรงเรียนที่คนอยู่อาศัย”** ตามมาตรา ๒๑๘ (๑) ซึ่งจะเป็นเคสดานหรือไม่ก็ได้ ถ้ามีคนอยู่อาศัยแม้ไม่มีลักษณะใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น โรงงานร้างที่พนักงานรักษาความปลอดภัยมานอนเฝ้าเวรยามเป็นครั้งคราว ไม่เป็นเคสดานแต่ถือเป็นโรงเรียนที่คนอยู่อาศัยตามมาตรา ๒๑๘ (๑) อย่างไรก็ดีตาม โรงเรียนไม่มีความหมายรวมถึงบริเวณของโรงเรียนเหมือนเช่นบริเวณเคสดาน ดังนั้น ถ้าบุกรุกเข้าไปในบริเวณเคสดานแล้ววางเพลิงเผารั้วเคสดาน แม้ผิดฐานบุกรุกเคสดาน แต่ไม่ผิดวางเพลิงเผาโรงเรียนตามมาตรา ๒๑๘ (๑) เพราะรั้วบ้านไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

อาวุธ

มาตรา ๑ (๕) **“อาวุธ”** หมายความว่ารวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ให้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ

คำนิยามนี้ปรากฏอยู่ในฐานความผิดต่างๆ ได้แก่ มาตรา ๑๑๔, ๑๓๕/๒, ๑๔๐, ๒๑๕, ๒๗๗, ๓๐๙, ๓๓๕ (๗), ๓๓๗ (๒), ๓๔๐, ๓๔๐ ทวิ, ๓๖๕ (๒), ๓๗๑, ๓๗๙

๑. อาวุธโดยสภาพ หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการประหารชีวิตโดยตรง เช่น ระเบิด สนับมือ ดาบ หอก ถือว่าเป็นอาวุธโดยสภาพ (ฎีกาที่ ๖๔๐/๒๔๙๒) ในส่วนของ อาวุธปืนทั้งที่สามารถใช้ยิงได้และใช้ยิงไม่ได้ ถือเป็นอาวุธโดยสภาพ เช่น อาวุธปืนไม่มีลูกไม่ และแกนลูกไม่ ไม่สามารถใช้ยิงได้ แต่ถือว่าเป็นอาวุธโดยสภาพตามความหมายมาตรา ๑ (๕) เมื่อจำเลยพาไปในทางสาธารณะโดยไม่มีเหตุสมควรย่อมเป็นความผิดตามมาตรา ๓๗๑ (ฎีกาที่ ๑๔๕๙/๒๕๒๓ (ป)), ๑๒๐๖๘/๒๕๕๕) ปืนที่ไม่อาจใช้ยิงทำอันตรายได้เนื่องจากกลไกปืน ถูกถอดออกไป ก็เป็นอาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ และเป็นอาวุธปืนโดยสภาพ เป็น ความผิดมาตรา ๓๗๑ (ฎีกาที่ ๑๙๐๓/๒๕๒๐ (ป)) (หากไม่ดีความแบบนี้ ก็อาจมีคนหัวหมอ แยกชิ้นส่วนกันแล้วพาไปประกอบเป็นปืนยิงได้ที่ปลายทาง) แต่ปืนไฟแช็ก (ไฟแช็กที่มีรูปร่าง เป็นปืน) เป็นสิ่งเทียมอาวุธปืน มิใช่อาวุธปืน ไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ (ฎีกาที่ ๘/๒๕๓๙) และปืนอัดลม มิใช่อาวุธโดยสภาพ ทั้งไม่ถือเป็นอาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ ด้วยการที่จำเลยใช้วัตถุดังกล่าวในการขู่เข็ญข่มขืนกระทำความชำเราผู้เสียหายจึงไม่เป็นความผิดตาม มาตรา ๒๗๖ วรรคสาม (ฎีกาที่ ๕๗๙๓/๒๕๔๔) อย่างไรก็ตาม ปืนอัดลม อาจเป็นอาวุธ โดยการใช้ก็ได้ ถ้าได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ เช่น ยิงเข้าตาจนตาทะลุ ฯลฯ

๒. อาวุธโดยการใช้ หมายถึง “สิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือ เจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ” คำว่า “ซึ่งได้ใช้” หมายถึง ใช้ประทุษร้ายร่างกายไปแล้ว เช่น ใช้กระบอกจากไฟฉายเดินทางขนาด ๓ ก้อนที่มีติดตัวไปตี ทำร้ายภรรยาผู้เสียหายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายแล้วเอาทรัพย์ไป ผิดฐานปล้นทรัพย์ โดยมีอาวุธติดตัวไปด้วยตามมาตรา ๓๔๐ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๔๒๘๐/๒๕๓๑) แม้มีดีแบบปก ผลไม้ที่จำเลยพาติดตัวไปในโรงภาพยนตร์มิใช่อาวุธโดยสภาพ แต่เมื่อจำเลยได้ใช้มีดนั้น แหว่งผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส จึงเป็นอาวุธ มีความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะตามมาตรา ๓๗๑ (ฎีกาที่ ๑๔๕๕/๒๕๓๑) อย่างไรก็ตาม แม้ได้ใช้ไปแล้ว แต่ไม่มีเจตนาใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ สิ่งนั้นก็มิใช่อาวุธ เช่น ครูใช้ไม้เรียวตีเด็ก (ทวิเกียรติ มีนะกนิษฐ, ๒๕๖๒: ๓๒) เพื่อบรมสั่งสอน แม้ไม้เรียวพลาดไป ถูกดวงตาถึงกับตาบอด ไม้เรียวก็ไม่ถือเป็นอาวุธ

* พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ มาตรา ๔ (๕) นิยาม สิ่งเทียมอาวุธปืนว่า “สิ่งซึ่งมีรูปและลักษณะอันน่าจะทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน”

คำว่า “**เจตนาจะใช้**” หมายถึง ยังไม่มีการใช้ แต่เจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกาย เช่น มีดคัตเตอร์ ยาวประมาณ ๑ ฟุต ตัวมีดกว้างประมาณ ๒ นิ้วเป็นมีดคัตเตอร์ ขนาดใหญ่ จำเลยมีเจตนาจะใช้อย่างเป็นอาวุธ จึงเป็นอาวุธตามมาตรา ๑ (๕) เมื่อจำเลยพาดิตตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่มีเหตุสมควร จึงมีความผิดตามมาตรา ๓๗๑ (ฎีกาที่ ๙๐๖๒/๒๕๓๘) เมื่อจำเลยที่ ๑ ใช้มีดแทงผู้เสียหาย แม้มีดจะไม่ใช้สิ่งซึ่งเป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ตามพฤติการณ์แห่งคดีเห็นได้ว่าจำเลยที่ ๑ เจตนาจะใช้มีดที่พกพาดิตตัวไปประทุษร้ายร่างกายของผู้เสียหายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ หากผู้เสียหายไม่ยินยอมให้จำเลยที่ ๑ ยึดถือเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไว้ มีดที่จำเลยที่ ๑ พกพาดิตตัวไปยังที่เกิดเหตุจึงเป็นอาวุธตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๕) การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นการชิงทรัพย์โดยมีอาวุธตามมาตรา ๓๓๙ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๓๕ (๗) (ฎีกาที่ ๒๕๕๙/๒๕๖๓) **หมายเหตุ** ถ้าเป็นอาวุธปืนก็ต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา ๓๔๐ ตริ (ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา ปี ๒๕๖๕ สอบวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ข้อ ๔)

คำว่า “**ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัส**” มิใช่ผลของการใช้หรือเจตนาจะใช้ เป็นแต่เพียงว่าเมื่อได้ใช้หรือเจตนาจะใช้แล้วสามารถเกิดผลถึงอันตรายสาหัสได้หรือไม่ ถ้าสามารถเกิดผลได้ ก็ถือเป็นอาวุธโดยการใช้ แม้สุดท้ายจะไม่เกิดผลใดๆ เลยก็ตาม หรือเกิดผลเพียงแค่อันตรายแก่กายหรือจิตใจก็ตาม เช่น จำเลยกับพวกชักจูงออกมาชู่จะทำร้ายผู้เสียหายจากนั้นเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไป แม้ไม่เกิดผลเป็นอันตรายใดๆ แก่ผู้เสียหาย แต่ก็ถือเป็นการเล่นทรัพย์โดยมีอาวุธติดตัวไปด้วยตามมาตรา ๓๔๐ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๒๐๐๙/๒๕๒๒) จำเลยใช้กระบองไฟฟ้าเดินทางขนาด ๓ ก่อนที่มีติดตัวไปตีทำร้ายภรรยา ผู้เสียหายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายแล้วพาทรัพย์สินนั้นไป ก็ผิดฐานปล้นทรัพย์โดยมีอาวุธ (ฎีกาที่ ๔๒๘๐/๒๕๓๑) แต่ใช้ประทุษร้ายจนถึงตาย ก็ถือว่าใช้ประทุษร้ายถึงอันตรายสาหัสอยู่นั่นเอง เช่น จำเลยใช้กรรไกรเป็นอาวุธแทงผู้ตายจนตาย (ฎีกาที่ ๔๑๐/๒๕๔๖) อย่างไรก็ตาม การใช้ที่将是อาวุธจะต้องใช้ประทุษร้ายแก่ร่างกายบุคคล ไม่รวมถึงทำอันตรายแก่ทรัพย์สินหรือสัตว์ การที่จำเลยใช้ไม้ตีเปิดตายแล้วลักเอาเปิดนั้นไป ไม่เป็นการลักทรัพย์โดยมีอาวุธ (ฎีกาที่ ๑๔๕๐/๒๔๘๒) ใช้ท่อนไม้ขว้างปาบ้านเรือนโดยไม่มีเจตนาจะให้ถูกคน ท่อนไม้จึงไม่เป็นอาวุธ (ฎีกาที่ ๒๑๕/๒๔๖๘), คำว่า “**ใช้อย่างอาวุธ**” เป็นลักษณะของการใช้ หมายถึง สิ่งนั้นสามารถเทียบได้กับอาวุธโดยสภาพหรือไม่ ถ้าไม่สามารถเทียบเคียงได้ ก็ไม่ถือเป็นอาวุธโดยการใช้ แม้จะเกิดผลอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตายก็ตาม เป็นต้นว่า รถยนต์ ตู้เย็น ก้อนหิน เข็ม ผ้า สลัด กิ่งไม้เล็กๆ เช่น จำเลยข่มขืนใจผู้เสียหายโดยใช้กำลังประทุษร้ายด้วยการใช้ผ้ารัดคอผู้เสียหาย แม้ผ้านั้นสามารถรัดคอทำให้ผู้เสียหายถึงอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตายได้ แต่ผ้าก็ไม่เป็นอาวุธโดยการใช้เพราะลักษณะของการใช้ไม่สามารถเทียบได้กับ

กระทำซ้ำเรา

มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำซ้ำเรา” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น

(อธิบายรวมในมาตรา ๒๗๖)

โครงสร้างความผิดในทางอาญา

ในทางอาญาทุกฐานความผิด มีโครงสร้างความผิด ดังนี้

๑. การกระทำ คือ การเคลื่อนไหวร่างกาย รวมถึงการไม่เคลื่อนไหวร่างกายด้วย ได้แก่ (ก) การกระทำโดยจงใจ หมายถึง จงใจไม่กระทำในสิ่งที่ตนเองมีหน้าที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้น อาจเป็นหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ หน้าที่อันเกิดจากการยอมรับโดยเจาะจง หน้าที่อันเกิดจากการกระทำก่อนๆ ของตน หน้าที่อันเกิดจากความสัมพันธ์เป็นพิเศษเฉพาะเรื่อง (ข) การกระทำโดยละเว้น หมายถึง ละเว้นไม่กระทำในหน้าที่ทั่วไป เช่น ละเว้นไม่ช่วยเหลือผู้อื่นตามมาตรา ๓๗๔

๒. องค์ประกอบภายนอก ประกอบด้วย (ก) ผู้กระทำ (ข) การกระทำ และ (ค) วัตถุแห่งการกระทำ บางฐานความผิดอาจมีพฤติการณ์ประกอบการกระทำด้วย

๓. องค์ประกอบภายใน ได้แก่ (ก) เจตนา (ข) เจตนาพิเศษ และ (ค) ประมาท

๔. ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ได้แก่ ผลโดยตรง ผลธรรมดา และเหตุแทรกแซง

การกระทำ

การกระทำ หมายถึง การเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึกซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ ฉะนั้น การกระทำจึงต้องประกอบด้วย (๑) ความคิดที่จะกระทำ (๒) การตกลงใจที่จะกระทำตามที่คิดไว้ (๓) กระทำลงไปตามที่ตกลงใจ (หยุด แสลงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค ๑, ๒๕๕๖: ๕๓) เช่น แดงคิดจะยิงดำ จึงใช้ปืนยิงดำตาย เป็นการกระทำ

* มาตรา ๑ (๑๘) เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๖๒.

โดยเคลื่อนไหวร่างกาย แดงผิฐฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาตามมาตรา ๒๔๘ แดงเห็นคนที่แดงไม่รู้จักกำลังจะจมน้ำตาย แดงอาจช่วยได้แต่ไม่ช่วยตามความจำเป็น ถือว่าแดงกระทำโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกาย แดงผิฐฐานละเว้นไม่ช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิตตามมาตรา ๓๗๔ แต่หากการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายไม่ได้เป็นผลมาจากความคิดและการตกลงใจ ก็ไม่ถือว่ามีกรกระทำ เช่น นอนละเมอตีบภริยาตกเตียง ไม่ถือว่ามีกรกระทำ จึงไม่เป็นความผิด (เทียบฎีกาที่ ๒๕๙๐/๒๕๖๒) คนปัญญาอ่อนถึงขนาดไม่รู้สำนึกในการกระทำ ไม่ถือว่ามีกรกระทำ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยปัญญาอ่อนถึงขนาดไม่อาจรู้ได้ว่าการตัดต้นไม้หวงห้ามเป็นเรื่องผิดกฎหมาย กรณีจึงมิใช่จำเลยกระทำผิดในขณะไม่สามารถรู้ผิดชอบเพราะมีจิตบกพร่องตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่งเท่านั้น แต่ถึงขั้นที่ถือได้ว่าจำเลยกระทำโดยมิได้รู้สำนึกในการที่กระทำทั้งมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด การกระทำของจำเลยจึงไม่มีความผิดเพราะขาดเจตนาตามมาตรา ๕๙ (ฎีกาที่ ๘๗๔๓/๒๕๔๔)

จำเลยใช้มีดแทงภริยาในขณะที่นอนละเมอในช่วงที่จำเลยหลับลึก จากนั้นก็แทงตัวเอง ประกอบกับโจทก์และจำเลยนำสืบตรงกันว่าจำเลยกับภริยาไม่เคยทะเลาะกันและรักกันดี จึงไม่มีสาเหตุที่จำเลยจะต้องฆ่าผู้ตาย พยานหลักฐานโจทก์ไม่อาจรับฟังได้ว่า จำเลยกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามฟ้อง อนึ่ง มีดปลายแหลมของกลางไม่ใช่ทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิดหรือเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด จึงไม่อาจจับได้พิพากษากลับเป็นยกฟ้อง และคืนของกลางแก่เจ้าของ (ฎีกาที่ ๒๕๙๐/๒๕๖๒) ข้อสังเกต ศาสตราจารย์เกียรติคุณ วังนะสวัสดิ์ เคยอธิบายประเด็นนี้ในหนังสือคำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคหนึ่ง เล่ม ๑ ว่า การเคลื่อนไหวร่างกายของคนเป็นลมบ้าหมูหรือคนละเมอ ในบางกรณีก็อาจถือว่าเป็นการกระทำตามความหมายของมาตรา ๕๙ ได้ หากก่อนหน้านี้จะเป็นลมบ้าหมูหรือละเมอนั้น ได้มีการกระทำบางอย่างโดยรู้สำนึก เช่น แดงรู้ตัวดีว่าหากตนเสพของมีนเมาก่อนนอนเมื่อหลับมักจะละเมอตีบผู้ที่นอนข้างๆ ตกเตียงอยู่เสมอ ทั้งๆ ที่รู้เช่นนั้นแดงยังชวนดำมานอนข้างๆ ด้วย และก่อนนอนยังดื่มสุรา เมื่อแดงหลับไปสักพักก็ละเมอและกระทำอย่างที่ตนเคยกระทำมาคือตีบคนที่นอนอยู่ข้างๆ ตกเตียง ต้องถือว่าแดงมีการกระทำ แม้ขณะที่ละเมอแดงจะไม่รู้สำนึก แต่ก็ถือว่าการละเมอนั้นเป็นผลมาจากการกระทำที่มีมาแล้วตั้งแต่ในตอนแรก กล่าวคือ เสพสุราก่อนนอน และชวนคนมานอนข้างๆ นั้นเอง (เกียรติคุณ วังนะสวัสดิ์, ๒๕๖๒: ๑๑๑)

การกระทำโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกาย แบ่งออกเป็น ๒ กรณี กรณีแรก การกระทำโดยงดเว้น หมายถึง งดเว้นไม่กระทำในสิ่งที่ตนมีหน้าที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้น อาจเป็นหน้าที่ต่างๆ ดังนี้ (๑) หน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติ เช่น บุตรมีหน้าที่ต้องอุปการะ

หมวด ๒ การใช้กฎหมายอาญา

รับโทษในทางอาญา, กฎหมายยกเลิกความผิด

มาตรา ๒ บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง

๑. หลัก

ความในมาตรา ๒ วรรคแรก มาจากหลักทั่วไปที่ว่า “**ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมาย**” (No crime nor punishment without law) หลักการนี้มีสาระสำคัญ **ประการแรก** หากขณะกระทำนั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด ก็จะถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดไม่ได้ เช่น จำเลยวิ่งหนีโดยไม่ดูให้ดีแล้วไปชนรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายที่จอดไว้ล้มลง ไฟหน้าแตก เป็นการกระทำโดยประมาท แต่ก็ไม่เป็นความผิดเพราะความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์โดยประมาท**ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด** (เทียบฎีกาที่ ๒๒๗๗/๒๕๕๔) (**ข้อสอบเนติ-บัณฑิต สมัย ๖๗ ข้อ ๖**) โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำการฝ่าฝืนประกาศแพทยสภาที่ ๑/๒๕๔๐ และที่ ๒๑/๒๕๔๔ ซึ่งออกประกาศโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ มาตรา ๒๑ (๑) แต่พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรมฯ มาตรา ๗ และมาตรา ๒๑ ไม่ได้บัญญัติว่าผู้ฝ่าฝืนข้อบังคับหรือประกาศแพทยสภานั้นมีความผิดและไม่ได้กำหนดโทษไว้ ต้องถือว่าขณะจำเลยกระทำการตามที่โจทก์บรรยายฟ้องมานั้น **ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒** วรรคหนึ่ง กรณีจึงไม่อาจปรับบทลงโทษตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ มาตรา ๗, ๒๑ ได้ (**ฎีกาที่ ๓๕๕๖/๒๕๖๓, ประการที่ ๒** ถ้าในขณะกระทำนั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด แม้ต่อมากฎหมายจะบัญญัติให้เป็นความผิด ก็จะนำกฎหมายนั้นไปใช้ย้อนหลังกับการกระทำนั้น**ไม่ได้** เรียกว่า **กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง** เช่น ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๖ ซึ่งขณะนั้นพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๗ **ยังไม่มีผลใช้บังคับ** จึงนำมาใช้ย้อนหลังเป็นผลร้าย

แก่จำเลยไม่ได้ การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคแรก (ฎีกาที่ ๔๔๑๕/๒๕๔๑) **อย่างไรก็ตาม เฉพาะกฎหมายที่มีโทษทางอาญาเท่านั้นที่ย้อนหลังไม่ได้** แต่คำสั่งถอนสัญชาติไทย (ฎีกาที่ ๖๔๑๑/๒๕๓๔) มาตรการทางแพ่งที่ให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ (ฎีกาที่ ๖๖๐๒/๒๕๕๐, ๑-๓/๒๕๖๓) ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาโดยมิชอบตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฎีกาที่ ๒๑๙/๒๕๓๙) การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (ฎีกาที่ ๙๐๘๓/๒๕๔๔) การพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ (ฎีกาที่ ๑๔๐๐/๒๕๖๕) กรณีเหล่านี้ไม่ใช้กฎหมายที่มีโทษทางอาญา จึงมีผลย้อนหลังได้

แต่หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังนี้ ไม่รวมถึงกฎหมายวิธีสบัญญัติ ซึ่งใช้บังคับย้อนหลังได้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า หลักกฎหมายที่ห้ามมีผลใช้บังคับย้อนหลังนั้น ห้ามใช้บังคับย้อนหลังเฉพาะกฎหมายในส่วนที่เป็นสารบัญญัติเท่านั้น มิได้ห้ามในส่วนวิธีสบัญญัติด้วย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๐/๑ ของประกาศฉบับดังกล่าวจึงมีผลใช้บังคับแก่คดีนี้ทันที อันมีผลให้คดีของโจทก์ทั้งสอง (ที่ฟ้องไว้ก่อน) ไม่อยู่ในเขตอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลชั้นต้นอีกต่อไป (ฎีกาที่ ๓๘๖๗/๒๕๕๗) **อย่างไรก็ตาม ถ้าย้อนหลังแล้วมีผลเป็นโทษในเนื้อหาของคดี ก็จะใช้บังคับย้อนหลังไม่ได้** เช่น ข้อความในมาตรา ๒๓๓ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่แก้ไขใหม่ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่จำเลยเบิกความเป็นพยาน คำเบิกความของจำเลยย่อมใช้ยืนยันจำเลยนั้นได้ และศาลอาจรับฟังคำเบิกความนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้” แต่การที่จำเลยตอบคำถามก่อนที่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้ จำเลยย่อมไม่อาจคาดหมายได้ว่าคำเบิกความของตนจะไว้รับฟังลงโทษตนเองได้ **บทบัญญัติดังกล่าวมีผลเป็นโทษแก่จำเลย จึงไม่อาจมีผลย้อนหลัง** และถือไม่ได้ว่าโจทก์และโจทก์ร่วมนำสืบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว (ฎีกาที่ ๗๕๔๐/๒๕๕๔)

ประการที่ ๓ เมื่อกฎหมายได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าการกระทำใดเป็นความผิด จะตีความขยายความไปถึงการกระทำใดที่ไม่มีกฎหมายระบุชัดว่าเป็นความผิดให้เป็นความผิดไม่ได้ เรียกว่า “กฎหมายอาญาต้องตีความเคร่งครัด” เช่น ผู้มีอาวุธปืนซึ่งต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา ๓๔๐ ตริ ต้องแปลความโดยเคร่งครัดเฉพาะตัวผู้มีอาวุธปืนเท่านั้น (ฎีกาที่ ๗๕๖๒/๒๕๔๒, ๙๗๖/๒๕๓๙) ความผิดฐานปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามมาตรา ๓๔๐ วรรคห้า หมายถึง บุคคลอื่นที่มีชีพพวกปล้นด้วยกัน (ฎีกาที่ ๑๙๑๗/๒๕๑๑) มาตรา ๒๑๗ บัญญัติเพียงว่า การวางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่น เป็นความผิด ไม่มีคำว่า “หรือ

หมวด ๔ ความรับผิดชอบในทางอาญา

ความรับผิดชอบในทางอาญา

มาตรา ๕๙ บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

กระทำโดยประมาท ได้แก่ กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

การกระทำ ให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย

การกระทำ

มาตรา ๕๙ วรรคหนึ่ง “บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา...” บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อมี “การกระทำ” เป็นเบื้องต้นก่อน กล่าวคือ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ ถ้ากระทำโดยไม่รู้สำนึก ก็ไม่ถือมีการกระทำ เมื่อไม่มีการกระทำแล้ว ก็ไม่ต้องพิจารณาเรื่องเจตนา

การกระทำ หมายถึง การเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึกซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ การกระทำในความหมายนี้จึงประกอบด้วย ความคิดที่จะกระทำ การตกลงใจที่จะกระทำตามที่คิดไว้ และกระทำลงไปตามที่ตกลงใจ เช่น แดงคิดจะยิงดำ จึงใช้ปืนยิงดำตาย เป็นการกระทำโดยเคลื่อนไหวร่างกาย ผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาตามมาตรา ๒๔๘, แดงคิดที่จะไม่บอกชื่อนักโทษที่หลบหนี จึงปกปิดไม่รายงานผู้บังคับบัญชาทราบ เป็นการกระทำโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกาย ผิดฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามมาตรา ๑๕๗ (ฎีกาที่ ๗๕๓/๒๕๑๐) หากการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายนั้นไม่ได้เกิดจากการรู้สำนึกซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ (ไม่ได้เป็นผลมาจากความคิดและการตกลงใจ) เช่น ถูกบังคับ

ภาค ๒

ความผิด

ลักษณะ ๒

ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง

หมวด ๑

ความผิดต่อเจ้าพนักงาน

ดูหมิ่นเจ้าพนักงาน

มาตรา ๑๓๖ ผู้ใดดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การกระทำ คือ “ดูหมิ่น” หมายถึง การกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการดูถูกเหยียดหยาม สบประมาท ด่าทอ ซึ่งเป็นการกระทำในทางที่ลดคุณค่าของผู้อื่น อาจกระทำด้วยวาจาก็ได้ เช่น จำเลยพูดขณะที่ยืนตรวจตรากระทำการตามหน้าที่ว่า “ลื้อชู้มาก” มาตรฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๑๗๓๕/๒๕๐๖) ตำรวจจับจำเลยขณะลักลอบเล่นการพนัน จำเลยพูดว่า ตำรวจล้วงเอาเงินส่วนตัวในกระเป๋าของจำเลยไป พูดซ้ำกันหลายครั้งโดยไม่เป็นความจริง ดังนี้ เป็นการดูหมิ่นเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๑๑๘๓/๒๕๐๓) การดูหมิ่นอาจกระทำด้วยกิริยาอาการก็ได้ เช่น จำเลยแกล้งทำตัววิงวอนให้แก่เจ้าพนักงาน เป็นการกระทำด้วยกิริยาอาการ มาตรฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๓๕๒/๒๕๖๕) ถ่มน้ำลายใส่เจ้าพนักงานตำรวจขณะจับกุมจำเลย จำเลยผิดมาตรา ๓๔๑, ๓๔๔ และดูหมิ่นเจ้าพนักงานตามมาตรา ๑๓๖ (ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา ปี ๒๕๐๙, เนติบัณฑิต สมัยที่ ๑๙ ข้อ ๓)

ฎีกาที่ ๗๒๕๖/๒๕๖๑ ถ้อยคำที่จำเลยกล่าวว่า ถ้าไม่มีหนังสือนำ มหาวิทยาลัยจะไม่ให้ตรวจสอบ และโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายที่ ๒ มาตรวจสอบโดยไม่ถูกต้องแล้วยังมาเดินกร่างไปกร่างมาในมหาวิทยาลัย เป็นเพียงคำกล่าวที่ก้าวร้าว ไม่เหมาะสมซึ่งไม่สมควรพูด ยังไม่ถึงขนาดจะดูหมิ่นเหยียดหยาม แต่ถ้อยคำของจำเลยที่ว่ามาตรวจสอบโดยมือคตินั้น เป็นการ

กล่าวหาโจทก์รวมและผู้เสียหายที่ ๒ ว่าปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบเรื่องการทุจริตโครงการดังกล่าวด้วยความลำเอียงโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร **แสดงให้เห็นเจตนาของจำเลยที่ต้องการลดคุณค่าของโจทก์รวมและผู้เสียหายที่ ๒** อันเป็นการดูถูกเหยียดหยามหรือสบประมาทโจทก์รวมและผู้เสียหายที่ ๒ ไม่ใช่เป็นเพียงคำกล่าวที่ไม่สุภาพและไม่สมควร จึงเป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่

การกระทำใดจะเป็นดูหมิ่นเจ้าพนักงานจะต้องพิจารณาจากการกระทำและพฤติการณ์เป็นเรื่องๆ ไป

คำพิพากษา เปรียบเปรย ประชดประชันตัดพ้อต่อว่า ไม่เป็นการดูหมิ่นเจ้าพนักงาน เช่น “แน่จริงมึงถอดเสื้อมาต่อยกับกูเลย” แค่ว่าทนาย ไม่ได้ดูถูก เหยียดหยามหรือสบประมาทอะไร (ฎีกาที่ ๔๓๒๗/๒๕๔๐) แม้จะมีคำว่า “โคตรแม่มึง เวลาเขาลักวัวควายตามหาไม่เจอ เวลาผีสุราทำไมมาจับเรื่อนัก หัวหน้ากระจอก ใหญ่กว่านี้ผมไม่กลัว” เป็นการพูดเปรียบเปรยเพื่อประชดประชันเท่านั้น (ฎีกาที่ ๗๘๖/๒๕๓๒) กล่าวว่า “เป็นนายจับอย่างไรก็ได้” เป็นเพียงคำกล่าวในทำนองตัดพ้อต่อว่า แต่ที่กล่าวว่า “เรียกทำเย็ดแม่” เป็นคำด่าอันเป็นการดูหมิ่นผู้เสียหายแล้ว คำนี้ผิดดูหมิ่น (ฎีกาที่ ๕๐๑/๒๕๓๗) กล่าวว่า คุณเป็นนายอำเภอได้อย่างไรไม่รับผิดชอบ ไม่ผิดมาตรา ๑๖๐/๒๕๒๑ (ป)

คำกล่าวที่ไม่สุภาพ ไม่เป็นดูหมิ่นเช่นกัน เช่น พูดมึงกูกับเจ้าพนักงาน ไม่เป็นดูหมิ่น แต่ถ้าตามมาด้วยชื่อสัตว์เลื้อยคลานหรือสัตว์อื่นๆ ก็เป็นดูหมิ่นแน่นอน เช่น ไอ้เหี้ย ไอ้สัตว์ ไอ้จิ้งจกเปลี่ยนสี มึงพวกแมลงสาบ ไอ้หมาควายแดง อย่างนี้เป็นดูหมิ่น แต่ถ้าเป็นชื่อผลไม้หรือขนมหวาน ก็คงไม่เป็นดูหมิ่น เช่น เป็นทหารแดงโม ตำรวจมะเขือเทศ พวกสลัม, ถ้อยคำที่จำเลยกล่าวต่อสืบตำรวจตรี ข. ว่า “แน่จริงมึงถอดเสื้อมาต่อยกับกูเลย” เห็นได้ว่าเป็นการกล่าวทำทนายให้สืบตำรวจตรี ข. ออกมาต่อสู้กับจำเลย อันเป็นเพียงคำกล่าวที่ไม่สุภาพและไม่สมควร ยังไม่ถึงขั้นที่พอจะให้เข้าใจว่าจำเลยมีความมุ่งหมายที่จะด่า ดูถูกเหยียดหยามหรือสบประมาทให้สืบตำรวจตรี ข. อับอาย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๓๖ (ฎีกาที่ ๔๓๒๗/๒๕๔๐) อย่างไรก็ตามก่อนหน้านี้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยกล่าววาจาหมิ่นประมาทเจ้าพนักงานจราจรซึ่งปฏิบัติราชการตามหน้าที่ว่า “ผมผิดแค่นี้ ใครๆ ก็ผิดได้ ทำไมมาว่าผม อย่างคุณจะทำผมไป คุณถอด**เครื่องแบบ**มาชกกับผมตัวต่อตัวดีกว่า” และยังแสดงอาการดูถูกดูหมิ่น จำเลยผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๑๕๑๙/๒๕๐๐) **ข้อสังเกต** ฎีกานี้จำเลยคงมีกิริยาท่าทางอย่างอื่นด้วย แต่จุดสำคัญคือการทำทนายให้ถอด**เครื่องแบบ** **มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า** บางกรณีศาลไม่ได้พิจารณาข้อความหรือถ้อยคำพูดเพียงอย่างเดียว แต่ดูข้อเท็จจริงแวดล้อมขณะนั้นด้วย ฎีกานี้จำเลยผิดแล้วยังทำหัวหมอพุดในลักษณะคนอื่นก็ผิด แต่ถ้าตัว

เจ้าพนักงานเองมีพฤติการณ์ที่ทำให้ผู้กระทำเข้าใจว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ กฎหมายก็ไม่คุ้มครองเจ้าพนักงาน (ถ้าเป็นข้อสอบก็มักจะให้ข้อเท็จจริงพอสมควรเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานมาด้วย ไม่ใช่ยกเอาถ้อยคำพูดอย่างเดียวมาตั้งเป็นคำถาม), จำเลยพูดว่า “ตำรวจจะเอาของผิดกฎหมายใส่รถจำเลย ตำรวจจะรุมทำร้ายจำเลย ไม่แน่ใจว่าเป็นตำรวจ ตำรวจแต่งเครื่องแบบปล้นก็มี” เป็นการกล่าวเพราะเชื่อโดยสุจริตว่าจำเลยถูกตำรวจลั่นแก๊ส เนื่องจากตำรวจหาเหตุมาหยุดรถและค้นรถของจำเลยโดยเฉพาะ การที่จำเลยกล่าวถ้อยคำเช่นนั้นจึงเป็นการปกป้องตนเอง มิให้ตำรวจกระทำการดังกล่าว การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๓๒๓๑/๒๕๓๑) จำเลยชี้แจงเรื่องขาดต่อภาษีรถยนต์ประจำปี เจ้าพนักงานตำรวจไม่รับฟังและไม่ชี้แจงเหตุผลในการออกใบสั่ง การที่จำเลยกล่าวว่า “ตำรวจแหม่งใช้ไม่ได้” เป็นการกล่าวในเชิงตำหนิการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจเท่านั้น และเป็นเพียงถ้อยคำที่ไม่สุภาพ ไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๓๖ (ฎีกาที่ ๘๐๑๖/๒๕๕๖) แต่ถ้าเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ไปตามขั้นตอนปกติ ไม่มีพฤติการณ์ใดที่เป็นการกลั่นแกล้งจำเลย กฎหมายก็ต้องคุ้มครองเจ้าพนักงาน, จำเลยกล่าวต่อโจทก์ร่วมว่า “ผู้กำกับเปลี่ยนใส่เราแล้ว” ทั้งที่การปฏิบัติหน้าที่ของโจทก์ร่วมเป็นไปตามขั้นตอนการทำงานตามปกติ เป็นการกล่าวถ้อยคำสบประมาทโจทก์ร่วมซึ่งเป็นเจ้าพนักงานกระทำการตามหน้าที่ตามมาตรา ๑๓๖ (ฎีกาที่ ๑๖๐๘/๒๕๖๔)

ถ้าการดูหมิ่นมีข้อเท็จจริงที่เป็นการใส่ความด้วย ผู้กระทำผิดทั้งดูหมิ่นเจ้าพนักงานและหมิ่นประมาทตามมาตรา ๓๒๖ เช่น จำเลยเบิกความในศาลว่า ตำรวจเคยข่มขู่เรียกเงินจากจำเลยเพื่อปั่นพยานหลักฐานเท็จช่วยจำเลย ผิดดูหมิ่นเจ้าพนักงานและหมิ่นประมาทผู้อื่น (ฎีกาที่ ๑๐๐๖/๒๕๔๒)

ถ้าการกระทำที่อ้างว่าเป็นดูหมิ่นนั้นอาศัยมูลฐานจากการกระทำที่เป็นหมิ่นประมาทตามมาตรา ๓๒๖ หากการกระทำนั้นต้องด้วยข้อยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษในฐานหมิ่นประมาทก็ย่อมไม่มีการดูหมิ่นไปด้วยในตัว (ฎีกาที่ ๔๐๒/๒๔๙๖, ๑๙๗๔/๒๕๐๐, ๑๕๕๑/๒๕๐๓, ๒๒๓๘/๒๕๒๐, ๓๖๕๔/๒๕๔๓) เช่น จำเลยที่ ๒ นำข้อความในกระบวนพิจารณาคดีในศาลซึ่งเป็นข้อความในคำฟ้องที่จำเลยที่ ๑ ยื่นฟ้องโจทก์ต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ไปลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์ และข้อความดังกล่าวล้วนเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับข้อหาความผิดที่จำเลยที่ ๑ ฟ้องโจทก์ทั้งสิ้น การกระทำของจำเลยที่ ๑ เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์แก่คดีของตนที่ฟ้องโจทก์เท่านั้น จึงไม่เป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ตามมาตรา ๑๓๖ (ฎีกาที่ ๓๖๕๔/๒๕๔๓) ตามข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าวทำให้เป็นที่สงสัยว่า ผู้เสียหายอาจมีสาเหตุโกรธเคืองกับจำเลยแล้วแกล้งจับกุมจำเลยดังที่จำเลยให้ข่าวในหนังสือพิมพ์ การกระทำของจำเลยเช่นนี้จึงเป็นการกล่าวข้อเท็จจริงโดยสุจริต เพื่อความ

ชอบธรรมป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม ไม่มีความผิดฐานดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ ๒๒๓๘/๒๕๒๐)

วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ คือ “**เจ้าพนักงาน**” เป็นไปตามบทนิยามมาตรา ๑ (๑๖) (กล่าวไว้โดยละเอียดในบทนิยามแล้ว) และต้องเป็นเจ้าพนักงาน “**ซึ่งกระทำการตามหน้าที่**” หมายถึง ดูหมิ่นขณะเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ เช่น ดูหมิ่นขณะที่ถูกเจ้าพนักงานตรวจค้น (ฎีกาที่ ๕๔๗๙/๒๕๓๖) ขณะที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนกำลังกินอาหารอยู่กับภรรยาที่บ้านพัก **ไม่ใช่เวลาปฏิบัติราชการตามหน้าที่** จำเลยไปพูดขอประกันผู้ต้องหาเป็นการส่วนตัว ไม่ใช่ดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ (ฎีกาที่ ๙๒๐/๒๕๐๘) พลตำรวจตรี ว. กลับจากงานแต่งงาน ได้แวะเข้าไปนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ในห้องของสถานีจำหน่ายน้ำมันของภริยา ผู้เสียหายแล้วจึงเกิดโต้เถียงกับจำเลย กรณีดังกล่าวถือไม่ได้ว่ากระทำการตามหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เป็นเรื่องการโต้เถียงกันเป็นส่วนตัว ไม่ถือว่าดูหมิ่นเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๒๒๐๒/๒๕๒๑) กล่าวว่านายอำเภอไม่เป็นประชาธิปไตยบังคับให้ผู้ได้บังคับบัญชาเลือกผู้แทนราษฎร ไม่เป็นการกระทำในตำแหน่งหน้าที่นายอำเภอ (ฎีกาที่ ๑๕๕๑/๒๕๐๓) กล่าวดูหมิ่นระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจไล่เกลี้ยข้อพิพาททางแพ่ง ไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของเจ้าพนักงานตำรวจตามกฎหมาย ไม่ผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน (ฎีกาที่ ๒๒๕๖/๒๕๓๗) ถ้าเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ไม่ถือว่าเป็นเจ้าพนักงาน “**ซึ่งกระทำการตามหน้าที่**” เช่น เข้าไปตรวจค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น, ตรวจค้นบุคคลในที่สาธารณะโดยไม่มีเหตุอันสมควร, จับกุมบุคคลที่ไม่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าโดยไม่มีหมายจับ ฯลฯ (ฎีกาที่ ๖๖๒๙/๒๕๕๖, ๘๒๗๗/๒๕๕๕) จำเลยที่ ๑ พูดจาให้ร้ายผู้เสียหายขณะปฏิบัติหน้าที่เข้าตรวจค้นร้านโดยใช้คำว่า “ปลัดสันตติ” ซึ่งเป็นคำดูหมิ่นเหยียดหยาม เป็นการกระทำความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน **ซึ่งกระทำการตามหน้าที่** ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๖ สำเร็จแล้ว และการที่จำเลยที่ ๑ ร่วมกับจำเลยที่ ๒ ทำให้ผู้เสียหายเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญขณะที่ผู้เสียหายเข้าตรวจภายในร้าน โดยจำเลยที่ ๑ พูดขึ้นว่า “ไปเอาปืนมายิงให้ตาย อย่าให้ออกไปได้” แล้วจำเลยที่ ๒ วิ่งไปหยิบไม้เบสบอลมาตีผู้เสียหาย ๑ ที่ จำเลยที่ ๑ เอาไม้กวาดไล่ตีผู้เสียหาย เป็นการกระทำต่อเนื่องกันไป โดยมีเจตนาเดียวกันคือทำร้ายผู้เสียหาย ถือว่ามีเจตนาร่วมกันใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ไม่ใช่จำเลยที่ ๒ กระทำไปโดยลำพัง (ฎีกาที่ ๘๔๒๒/๒๕๕๘)

ฎีกาที่ ๒๕๖๕/๒๕๖๕ โจทก์ร่วมช่วยพนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบโดยนั่งเขียนใบเสร็จรับเงินชำระค่าปรับให้แก่ผู้ต้องหากระทำความผิด ถือได้ว่าเป็นสิ่งเล็กน้อยในการสอบสวนซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

หมวด ๒ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

ข้อพิจารณาเบื้องต้น

ความผิดในหมวดนี้ทุกมาตรา (๑๔๗-๑๖๖) ขึ้นต้นด้วยคำว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน” ถือเป็นความผิดเฉพาะตัวผู้ที่มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานกระทำผิดในหน้าที่ราชการของตน และหน้าที่ราชการในหมวดนี้เป็นหน้าที่ราชการทั่วไป ถ้าเกี่ยวกับหน้าที่ในการยุติธรรมจะมีบัญญัติเฉพาะไว้แล้วในลักษณะ ๓ หมวด ๒ (๒๐๐-๒๐๕)

ความผิดในหมวดนี้แยกออกเป็น ๒ ประเภท ประเภทแรกตั้งแต่มาตรา ๑๔๗-๑๕๖ เป็นการกระทำโดยทุจริต ประเภทที่ ๒ ตั้งแต่มาตรา ๑๕๘-๑๖๖ เป็นการกระทำให้เกิดความเสียหายไม่ถึงกับทุจริต ส่วนมาตรา ๑๕๗ อยู่ระหว่างกลาง มีทั้งกระทำโดยทุจริตและให้เกิดความเสียหาย เป็นบทบัญญัติทั่วไปใช้บังคับต่อเมื่อไม่ต้องด้วยมาตราอื่นโดยเฉพาะ

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามมาตรา ๑๔๗ ถึง ๑๖๖ และมาตรา ๒๐๐ ถึง ๒๐๕ ถ้าเจ้าพนักงานกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ลงโทษในราชอาณาจักรได้ซึ่งเป็นไปตามหลักบุคคลตามมาตรา ๙

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามมาตรา ๑๔๗ ถึง ๑๖๖ และมาตรา ๒๐๐ ถึง ๒๐๕ ไม่ว่าจะมีข้อหาหรือความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องกันรวมอยู่ด้วยหรือไม่ อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙

เจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ หรือเจ้าพนักงานเบียดบังทรัพย์

มาตรา ๑๔๗ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สิน เบียดบังทรัพย์นั้นเป็นของตน หรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์นั้นเสีย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

ผู้กระทำ คือ “เจ้าพนักงาน” ตามบทนิยามมาตรา ๑ (๑๖) “มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ” เช่น เจ้าพนักงานฝ่ายจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน ส่วน “หน้าที่รักษาทรัพย์สิน” เช่น พนักงานบัญชีประจำกิ่งอำเภอ นายอำเภอสั่งให้ทำงานเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ถือว่ามีหน้าที่ในการเก็บรักษาเงินภาษี เมื่อเบียดบังเงินนั้นไป ผิดมาตรา ๑๔๗ (ฎีกาที่ ๓๓๗๔/๒๕๒๒) เจ้าพนักงานตำรวจทำหน้าที่เสมือนคดีมีหน้าที่รักษาทรัพย์ของกลางคดีอาญาไว้ หากเบียดบัง

เจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต

มาตรา ๑๕๑ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่รัฐ เทศบาล สุขาภิบาลหรือเจ้าของทรัพย์สินนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

ผู้กระทำ คือ “เจ้าพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ” มีความหมายเช่นเดียวกับมาตรา ๑๔๗ และมีการกระทำโดยทุจริตเช่นเดียวกับมาตรา ๑๔๗ แต่ข้อแตกต่างคือ มาตรา ๑๔๗ เป็นเรื่องเบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นไปโดยเด็ดขาดทำนองเดียวกับการยกยอกตามมาตรา ๓๕๒ แต่มาตรา ๑๕๑ ไม่ใช่เรื่องเอาตัวทรัพย์สินไป หากแต่เป็นการหาประโยชน์อื่นนอกเหนือโดยอาศัยตำแหน่งที่เกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น เนื่องจากมาตรานี้มีองค์ประกอบความผิดว่า “ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต” หมายถึง ใช้อำนาจในตำแหน่งที่เกี่ยวกับการซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินนั้นแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เช่น จำเลยเป็นเจ้าพนักงานได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ซัปรถยนต์แต่นำรถดังกล่าวไปใช้ขับรับจ้างส่วนตัว จำเลยผิดมาตรานี้

จำเลยรับราชการเป็นนายช่างโยธา ๕ ตำแหน่งหัวหน้าหน่วยจราจรสงเคราะห์ประจำเขตการทางสงขลา กรมทางหลวง ในการปฏิบัติหน้าที่จำเลยมีอำนาจสั่งอนุญาตให้เบิกจ่ายน้ำมันและอนุญาตให้ใช้รถยนต์ในเขตการทางสงขลาด้วย การที่จำเลยได้สั่งให้ใช้รถของราชการและสั่งอนุญาตให้เบิกจ่ายน้ำมันของราชการสำหรับรถดังกล่าวขนส่งซีเมนต์ป้ายจราจรจากแขวงการทางสงขลาไปยังจุดติดตั้งในกิจการส่วนตัว จึงเป็นการใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่กรมทางหลวง ย่อมเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ (ฎีกาที่ ๔๘๒๘/๒๕๓๓) มีหน้าที่ซื้ออุปกรณ์สำนักงานจัดซื้อแพงกว่าปกติหรือซื้อของที่เสียแล้วใช้ไม่ได้เพื่อให้เจ้าของร้านค้าได้ประโยชน์และเป็นการเสียหายแก่รัฐ ผิดมาตรา ๑๕๑ แต่การกระทำในคราวเดียวกัน ก็อาจผิดทั้งมาตรา ๑๔๗ และ ๑๕๑ ได้ เช่น โดยทุจริตขายทรัพย์สินไป เมื่อได้เงินมาแล้ว ก็เบียดบังเอาเงินนั้น เป็นกรรมเดียวหลายบาท (ฎีกาที่ ๖๑๑๔/๒๕๖๐)

ถ้าผู้กระทำไม่ใช่เจ้าพนักงานร่วมมือกับเจ้าพนักงาน ถือว่าขาดคุณสมบัติเฉพาะตัวไปไม่เป็นตัวการ แต่เป็นผู้สนับสนุน เช่น จำเลยไม่ใช่เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดซื้อที่ดินของเมืองพัทยาด้วย **จึงขาดคุณสมบัติเฉพาะตัว**อันเป็นองค์ประกอบความผิดตามมาตรา ๑๕๑ มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานตามมาตรา ๑๕๑ ประมวลด้วยมาตรา ๘๖ (ฎีกาที่ ๗๗๖๘/๒๕๔๘) (ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา (สนามใหญ่) ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๐ ข้อ ๘)

ลักษณะ ๓ ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม

หมวด ๑ ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม

ให้สินบนเจ้าพนักงานในการยุติธรรม

มาตรา ๑๖๗ ผู้ใดให้ ขอบให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด แก่เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือประวิงการกระทำใดอันมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

การกระทำ มีความหมายเดียวกับมาตรา ๑๔๔ (ดูคำอธิบายในมาตรา ๑๔๔) เพียงแต่ มาตรานี้กำหนดตัวเจ้าพนักงานเฉพาะเจ้าพนักงานในการยุติธรรมเท่านั้น ซึ่งได้แก่ “ตุลาการ” อาจเป็นผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม ผู้พิพากษาสมทบ ผู้ช่วยผู้พิพากษาก็เป็นตุลาการตาม พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๖ (๑) รวมถึง ตุลาการรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง และตุลาการศาลทหาร

จำเลยเข้าพบ “ตุลาการรัฐธรรมนูญ” แล้วเสนอให้เงินเพื่อช่วยเหลือพิจารณาคดี ยุบพรรค ซึ่งแม้จะเป็นเพียงการเสนอ ก็ถือเป็น “ขอให้” อันเป็นความผิดสำเร็จแล้ว การกระทำ ของจำเลยเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๗ (ฎีกาที่ ๒๐๗๑/๒๕๖๐) **หมายเหตุ** คดีนี้พนักงานอัยการใจทักฟ้องขอให้ลงโทษมาตรา ๑๔๔, ๑๖๗ ศาลชั้นต้นลงโทษ มาตรา ๑๖๗ ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาพิพากษายืนในข้อกฎหมายดังกล่าว

ส่วน “พนักงานอัยการ” รวมไปถึงอัยการผู้ช่วยด้วยตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการ และพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๙ (๑๗) ส่วน “ผู้ว่าคดี” เดิมเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งทำหน้าที่ฟ้องคดีในศาลแขวงฯ ปัจจุบันถูกยกเลิกไปแล้วโดยพนักงานอัยการทำหน้าที่แทน ทั้งหมด

ส่วน “พนักงานสอบสวน” อาจเป็นพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองหรือฝ่ายตำรวจ ก็ได้ หรือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษก็ได้

ทั้งนี้ เจ้าพนักงานดังกล่าวข้างต้นจะต้องเป็นเจ้าพนักงานซึ่งรับผิดชอบในคดีนั้นโดยตรง มิใช่เจ้าพนักงานที่ไม่มีหน้าที่ ตามนัยฎีกาที่ ๘๑๘๑/๒๕๔๗ ซึ่งศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่า การที่

จำเลยให้เงินแก่เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งไม่ได้เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีนั้น เพื่อให้ช่วยเหลือไม่ดำเนินคดี จำเลยไม่มีความผิดตามมาตรา ๑๖๗ คงผิดตามมาตรา ๑๔๔ เท่านั้น **ข้อสังเกต** กรณีนี้ต่างจากพนักงานสอบสวนที่คนกลางอ้างว่าจะจงใจหรือได้จงใจตามมาตรา ๑๔๓ จะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือไม่ก็ได้ การกระทำของจำเลยก็เป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๓ (เทียบฎีกาที่ ๖๖๑/๒๕๕๔)

เจตนาธรรมดาและเจตนาพิเศษ “**เพื่อจงใจให้กระทำการ**” เช่น เพื่อให้ผู้พิพากษายกฟ้องหรือรอการลงโทษ เรียกประกันน้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐานเพื่อให้พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง ไม่ขอริบของกลาง “**ไม่กระทำการ**” เช่น เพื่อให้พนักงานสอบสวนไม่สอบปากคำพยานสำคัญ ไม่นำหลักฐานสำคัญเข้าสำนวน เพื่อให้พนักงานอัยการปล่อยขาดระยะเวลาอุทธรณ์ “**ประวิงการกระทำใด**” เช่น เพื่อให้พนักงานสอบสวนชะลอขอหมายจับออกไปสักระยะหนึ่ง เพื่อให้พนักงานอัยการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมไปเรื่อยๆ เพื่อให้ผู้พิพากษาพิจารณาคดีให้ช้าที่สุด

แต่ทั้งหมดนี้จะต้องเป็นการจงใจให้กระทำการไม่กระทำการหรือประวิงการกระทำใด “**อันมิชอบด้วยหน้าที่**” ถ้าจงใจให้กระทำการใดที่ชอบด้วยหน้าที่แล้ว เช่น ให้เพื่อจงใจผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ชัยันทำงานมากยิ่งขึ้น ผู้ให้ไม่ผิดมาตรา ๑๖๗ แต่เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบมาตรา ๒๐๑ เพราะมาตรา ๒๐๑ ระบุว่า “ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่”

ขัดขึ้นคำบังคับซึ่งให้มาเพื่อให้ถ้อยคำ

มาตรา ๑๖๘ ผู้ใดขัดขึ้นคำบังคับตามกฎหมายของพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งให้มาเพื่อให้ถ้อยคำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การกระทำ “**ขัดขึ้น**” หมายถึง ขัดขึ้นไม่ปฏิบัติตามคำบังคับตามกฎหมายของพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน ส่วนคำว่า “**ซึ่งให้มาเพื่อให้ถ้อยคำ**” หมายถึง ให้มาเพื่อให้ถ้อยคำในฐานะพยานหรือในฐานะผู้ให้ถ้อยคำ ไม่รวมถึงผู้ต้องหาซึ่งมีสิทธิจะให้การหรือไม่ก็ได้ ด้วยเหตุนี้ หมายถึงของพนักงานสอบสวนที่ให้ผู้ต้องหาเพื่อให้การไม่เข้าลักษณะเป็นคำบังคับตามมาตรา ๑๖๘ (ฎีกาที่ ๑๓๔๑/๒๕๐๙) ตัวอย่างจากฎีกานี้ เช่น ผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่าแดงขโมยเงินผู้เสียหาย แม้ยังอยู่ในระหว่างรวบรวมพยานหลักฐานโดยพนักงานสอบสวนยังไม่ได้แจ้งข้อหาแก่แดง แต่เมื่อผู้เสียหายร้องทุกข์ก็เท่ากับแดงถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แแดงยอมตกเป็นผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๒) แม้แดงไม่มาพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียก

หมวด ๒

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

ช่วยบุคคลหนึ่งบุคคลใดมิให้ต้องโทษ

มาตรา ๒๐๐ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาหรือจัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่งอันเป็นการมิชอบ เพื่อจะช่วยบุคคลหนึ่งบุคคลใดมิให้ต้องโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

ถ้าการกระทำหรือไม่กระทำนั้น เป็นการเพื่อจะแก่งแย่งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดต้องรับโทษ รับโทษหนักขึ้น หรือต้องถูกบังคับตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ผู้กระทำ คือ พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน คือ เจ้าพนักงานในตำแหน่งเดียวกับมาตรา ๑๖๗ ส่วนผู้ว่าคดี เดิมเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งทำหน้าที่ฟ้องคดีในศาลแขวงฯ ปัจจุบันถูกยกเลิกไปแล้วโดยพนักงานอัยการทำหน้าที่แทนทั้งหมด ส่วนเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา มีความหมายกว้าง รวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจทั่วๆ ไปด้วย เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด (ฎีกาที่ ๑๒๐๒/๒๕๒๐) ปลัดอำเภอ (ฎีกาที่ ๘๔๙/๒๕๔๔) ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันซึ่งมีอำนาจสืบสวนคดีอาญา แต่ก็จำกัดเฉพาะในเขตอำนาจของตนเท่านั้น หากกระทำนอกเขตอำนาจก็ไม่ใช่ความผิดตามมาตรา ๒๐๐ (ฎีกาที่ ๖๓๘/๒๕๗๕) เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทั่วราชอาณาจักรและตลอดเวลา (ฎีกาที่ ๑๔๐/๒๕๙๐) ส่วนเจ้าพนักงานอื่นที่มีอำนาจจัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา ได้แก่ พัดตีเรือนจำซึ่งมีอำนาจขังหรือปล่อยตัวบุคคลตามหมายของศาล

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า พนักงานราชการทำหน้าที่หัวหน้าหน่วยพิทักษ์อุทยานมีหน้าที่ในการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ เป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา (ฎีกาที่ ๘๓๑๕/๒๕๖๑)

การกระทำ คือ “กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่งอันเป็นการมิชอบ” เช่น พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง ทั้งที่มีพยานหลักฐานพอฟ้องเพื่อให้ศาลวินิจฉัยได้ ผิดมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๒๐๐ วรรคหนึ่ง (ฎีกาที่ ๓๕๐๙/๒๕๔๙) พนักงานสอบสวนแก้ไขข้อความในสำนวนการสอบสวนจาก “สั่งฟ้อง” เป็น “สั่งไม่ฟ้อง” เพื่อช่วยเหลือผู้ต้องหาไม่ให้

ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ในการนำธนบัตรปลอมของกลางไปใช้ จำเลยที่ ๓ จึงเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๔๔ ประกอบมาตรา ๘๖ (ฎีกาที่ ๙๐๔๗/๒๕๕๑)

ฎีกาน่าสนใจ

ฎีกาที่ ๑๐๘/๒๕๖๖ จำเลยทำปลอมขึ้นซึ่งเงินตราธนบัตรของรัฐบาลไทยชนิดราคา ๑๐๐ บาท และมีธนบัตรปลอมนั้นไว้เพื่อนำออกใช้โดยรู้ว่าเป็นของปลอม เป็นความผิดสำเร็จตั้งแต่ทำปลอมและมีธนบัตรปลอมไว้เพื่อนำออกใช้แล้ว จากนั้นจำเลยนำธนบัตรรัฐบาลไทยปลอมที่จำเลยทำปลอมขึ้นดังกล่าวไปใช้ลักทรัพย์ ด้วยการใส่ธนบัตรปลอมดังกล่าวเข้าไปในช่องรับเงินของตู้เติมเงินบุญเติมของผู้เสียหายเพื่อโอนเงินจำนวนดังกล่าวไปยังบัญชีธนาคารของผู้มีชื่อที่จำเลยมีหรือเปิดไว้ใช้งานโดยมีเจตนาทุจริตที่จะเอาเงินดังกล่าวไป เป็นการกระทำที่จำเลยมีเจตนาประสงค์ต่อผลต่างกัน สามารถแยกการกระทำแต่ละความผิดได้ จึงเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน (จำเลยมีความผิดตามมาตรา ๒๔๐, ๒๔๔, ๓๓๕ (๑) วรรคแรก หลายกรรมต่างกัน ฐานปลอมเงินตราและฐานมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งเงินตราโดยรู้ว่าเป็นของปลอม จำเลยเป็นผู้ปลอมขึ้นเองซึ่งเงินตราปลอมที่มีไว้เพื่อนำออกใช้ ให้ลงโทษฐานปลอมเงินตราตามมาตรา ๒๔๐ แต่กระหนงดียวตามมาตรา ๒๔๘ และฐานลักทรัพย์)

ฎีกาที่ ๙๐๑/๒๕๖๕ จำเลยกับพวกร่วมกันใช้กลอุบายหลอกลวงโดยการใช้นบัตรปลอมสับเปลี่ยนเอาธนบัตรจริงของผู้เสียหายทั้งสี่ไป จึงเป็นความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกง แต่การที่จำเลยกับพวกร่วมกันมีธนบัตรปลอมดังกล่าวไว้เพื่อนำออกใช้สับเปลี่ยนกับธนบัตรฉบับจริงของผู้เสียหายทั้งสี่เป็นการมีไว้เพื่อนำออกใช้ตามความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๔๔ ประกอบมาตรา ๒๔๗ เป็นความผิดสำเร็จตั้งแต่มีการรับธนบัตรนั้นไว้เพื่อนำออกใช้โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นธนบัตรปลอม ไม่ใช่เมื่อมีการนำออกใช้ การกระทำความผิดทั้งสองฐานดังกล่าว จำเลยกับพวกย่อมมีเจตนาประสงค์ต่อผลแตกต่างกันและสามารถแยกการกระทำแต่ละความผิดได้ การกระทำของจำเลยกับพวกจึงเป็นความผิดฐานร่วมกันมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งธนบัตรของรัฐบาลต่างประเทศปลอม ซึ่งเป็นความผิดต่างกรรมกับความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกง ต้องลงโทษจำเลยทุกกรรมเป็นกระหนงดียวความผิดไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑

ฎีกาที่ ๒๐๐๐๕-๒๐๐๐๗/๒๕๕๖ ความผิดฐานมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งธนบัตรของรัฐบาลต่างประเทศอันตนได้มาโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นธนบัตรปลอมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๔๔ ประกอบมาตรา ๒๔๗ เป็นความผิดสำเร็จตั้งแต่มีการรับธนบัตรนั้นไว้

องค์ประกอบความผิดในส่วนของการกระทำเช่นเดียวกับมาตรา ๒๘๗ ยกเว้นเพียงวัตถุประสงค์แห่งการกระทำ มิใช่สิ่งอันเป็นลามก (ผู้ใหญ่) แต่เป็น “**สื่อลามกอนาจารเด็ก**”, องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมดา และเจตนาพิเศษเช่นเดียวกับมาตรา ๒๘๗ ไม่ว่าจะเป็น (๑) เพื่อความประสงค์แห่งการค้า หรือโดยการค้าฯ ทำ ผลิต มีไว้ ฯ เช่น ถ่ายทำเป็นภาพยนตร์ หรือภาพนิ่ง เมื่อทำแล้วก็อาจผลิตซ้ำขึ้นมาจำนวนมากเพื่อส่งแก่ผู้ค้ารายย่อยต่อไป หรืออาจส่งต้นฉบับมาจากต่างประเทศแล้วมาผลิตซ้ำในราชอาณาจักรเพื่อจำหน่ายต่อไป (๒) ประกอบการค้าฯ เช่น เปิดร้านให้บริการสื่อลามกอนาจารเด็ก แม้จะเป็นร้านในสื่อดิจิทัลหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม หรือเปิดเว็บไซต์ให้บริการโหลดภาพหรือคลิปลามกอนาจารเด็กโดยคิดค่าบริการจากบัตรเติมเงิน (๓) เพื่อจะช่วยให้แพร่หลายฯ เช่น แปะข่าวหรือโพสต์ภาพลามกใน social media เพื่อให้คนอื่นคลิกเข้าไปยังเว็บไซต์เกี่ยวกับสื่อลามกอนาจารเด็ก แต่การที่จำเลยเก็บคลิปวิดีโอเด็กไว้ดูเอง โดยไม่ได้นำมาเผยแพร่ให้แก่ผู้อื่น จำเลยผิดเพียงมาตรา ๒๘๗/๑ ไม่ผิดมาตรา ๒๘๗/๒ (**ธงคำตอบข้อสอบอัยการผู้ช่วย (สนามใหญ่) วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๙**)

ลักษณะ ๑๐

ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

หมวด ๑

ความผิดต่อชีวิต

ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

มาตรา ๒๘๘ ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

ผู้กระทำ คือ บุคคลธรรมดาที่รู้สำนึกในการกระทำ แม้กระทำในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ก็ถือว่ามีการกระทำ เป็นแต่กฎหมายยกเว้นโทษหรือรับโทษน้อยลงเท่านั้นตามมาตรา ๖๕ แต่ถือว่ากระทำโดยรู้สำนึก ซึ่งถือว่ามีการกระทำ ถ้าฆ่าผู้อื่นก็มีความผิดตามมาตรา ๒๘๘, ผู้กระทำอาจกระทำเองโดยตรงก็ได้ เช่น ใช้นิยงผู้ตาย หรืออาจใช้ผู้อื่นที่ไม่มีการกระทำ เช่น สะกดจิตคนให้เขาไปฆ่าผู้อื่น ก็ถือว่า เป็นการกระทำเองโดยตรง แต่ถ้าใช้ผู้ที่มีการกระทำแต่เขาไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบ

ของความผิด ก็ถือว่าผู้กระทำใช้ผู้อื่นเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด (innocent agent) อาจเรียกว่า กระทำผิดเองโดยอ้อม เช่น แดงหลอกให้เด็กนำดอกไม้ไปมอบให้นักการเมืองที่กำลังกล่าวปราศรัย แต่ปรากฏว่าเป็นระเบิดแสวงเครื่อง ก็ถือว่าใช้เด็กเป็นเครื่องมือ ไม่ถือว่าแดงเป็นผู้ใช้ตามมาตรา ๘๔ แต่ถ้าใช้ผู้ที่มีข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด เช่น แดงใช้ดาซึ่งเป็นมือปืนรับจ้างไปฆ่าขาว ถ้าดำฆ่าขาวตามที่แดงใช้ ไม่ถือว่าแดงใช้ดาเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด แต่ถือว่าแดงเป็นผู้ใช้ตามมาตรา ๘๔ เมื่อดำลงมือกระทำความผิดตามที่ใช้ แดงก็ต้องรับโทษเสมือนตัวการตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม

การกระทำ คือ “ฆ่า” หมายถึง การทำให้คนมีชีวิตถึงแก่ความตาย จะทำโดยวิธีใดก็ได้ เช่น มัดใส่กระสอบไปทิ้งกลางทะเล กดระเบิดแสวงเครื่องใส่ทหารตำรวจที่ลาดตระเวน ใช้มีดจ้วงแทงหน้าอกหลังจากตกลงกับคู่ขาไม่ได้ กดหมอนใส่หน้าให้ขาดอากาศหายใจ ผลักลงจากคอนโดมิเนียมชั้นบนสุด ปลอมยุงให้กัดตาย ฯลฯ แบบที่แปลกๆ ตามแนววิภาษก็มี เช่น ใช้ของเหลวไวไฟเทราดศีรษะแล้วจุดไฟเผา (ฎีกาที่ ๖๗๓๘/๒๕๓๗) ใช้ยาฆ่าแมลงผสมน้ำส้มให้ดื่มตอนเช้า (ฎีกาที่ ๒๘๓๒/๒๕๓๘) ใช้ก้อนหินมีน้ำหนักครึ่งกิโลกรัมถึง ๑ กิโลกรัมเศษจำนวนหลายก้อนทุบจากที่สูงใส่คนที่อยู่ในเรือซึ่งเป็นสถานที่จำกัด (ฎีกาที่ ๒๕๔๘/๒๕๔๔) ใช้ก้อนหินขว้างกระจกหน้ารถ ขณะผู้เสียหายขับรถมาด้วยความเร็ว (ฎีกาที่ ๑๑๗๘/๒๕๓๙) กดให้จมน้ำจนล้าลักน้ำตาย (ฎีกาที่ ๙๘๕/๒๕๔๖, ๖๑๗/๒๕๒๖) ขับรถชนให้ตาย (ฎีกาที่ ๒๕๓๔/๒๕๑๖)

การกระทำที่เป็นการฆ่านั้น รวมถึงกระทำโดยงดเว้นการที่จำต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย เช่น จำเลยเป็นลูกจ้างของสระวายน้ำ มีหน้าที่โดยตรงในการดูแลรักษาความปลอดภัยของผู้มาวายน้ำ และมีหน้าที่จะต้องป้องกันมิให้ผู้มาวายน้ำจมน้ำตาย เมื่อจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้ตายและจำเลยกระทำโดยการงดเว้นไม่ช่วยเหลือผู้ตายที่มาวายน้ำ จำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ถ้าวางแผนมาก่อน ก็ผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน (ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัย ๔๘ ข้อ ๒) จำเลยพาหญิงคนรักไปเที่ยวแล้วประสบอุบัติเหตุ หญิงนอนหมดสติในพงหญ้าข้างทาง จำเลยมีหน้าที่ช่วยเหลือและต้องแจ้งให้ผู้อื่นทราบ เมื่อไม่ดำเนินการ ถือเป็น การงดเว้น เมื่อหญิงไม่ถึงแก่ความตาย จำเลยผิดพยายามฆ่าผู้อื่นตามมาตรา ๒๘๘ ประกอบมาตรา ๘๐ และมาตรา ๕๙ วรรคท้าย (ฎีกาที่ ๑๖๔๑๒/๒๕๕๕) (ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๐ ข้อ ๒)

วัตถุแห่งการกระทำ คือ “ผู้อื่น” ซึ่งหมายถึง บุคคลอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผู้กระทำนั่นเอง และผู้อื่นที่ถูกฆ่านั้นจะต้องยังมีสภาพบุคคลอยู่ หมายถึง ยังมีชีวิตอยู่ มิใช่ตายไปก่อนแล้ว เช่น ผู้ตายตายไปก่อนแล้ว จำเลยเข้าใจว่ายังไม่ตาย จึงใช้ปืนยิงผู้ตายโดยมีเจตนาฆ่า จำเลยไม่ผิดฐานฆ่าคนตายเพราะขาดองค์ประกอบคำว่าผู้อื่น (เทียบฎีกาที่ ๖๖๘-๖๖๙/๒๕๒๑) การที่แกนสมองถูกทำลายจนสิ้นสุดการทำงานโดยสิ้นเชิงตลอดไป ย่อมถือได้ว่าเป็นการตายของ

(ฎีกาที่ ๕๑๓๑/๒๕๕๔) แม้ความตายจะเกิดขึ้นจากเจตนาฆ่า ก็เป็นเหตุยกเว้นตามวรรคนี้ และต้องระวางโทษตามมาตรา ๒๙๐ แต่ผู้กระทำการฆ่าก็ต้องรับผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตามมาตรา ๒๘๘ หรือ ๒๘๙ แล้วแต่กรณีด้วยอีกกระทงหนึ่ง

ฎีกาน่าสนใจ

ฎีกาที่ ๔๕๒๘/๒๕๖๕

แม้จำเลยที่ ๑ กับพวกคั่นบ้านโจทก์โดยโจทก์ยินยอม แต่การตรวจพบนกปรอดหน้านวล และนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก ไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้า การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามฟ้อง (มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗, ๑๕๗, ๑๕๘, ๓๑๐)

มีปัญหาคือต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยทั้งสามว่า จำเลยทั้งสามกระทำความผิดตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์หรือไม่ โดยจำเลยที่ ๑ ฎีกาว่า จำเลยที่ ๑ มีอำนาจจับกุมโจทก์โดยไม่ต้องมีหมายจับเพราะเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า และมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับ **เห็นว่า** ความผิดซึ่งหน้า ได้แก่ ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสดๆ เว้นแต่ความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และต้องเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๘๐ วรรคสอง (๑) (๒) คดีนี้แม้จำเลยที่ ๑ กับพวกคั่นบ้านโจทก์โดยโจทก์ยินยอม แต่การตรวจพบนกปรอดหน้านวล และนกปรอดหัวโขนหรือนกกรงหัวจุก ไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าที่เจ้าพนักงานเห็นโจทก์กำลังกระทำ หรือพบในอาการซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่าโจทก์ได้กระทำความผิดมาแล้วสดๆ จึงไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับโจทก์ได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล ทั้งมิใช่กรณีจำเป็นเร่งด่วน การกระทำของจำเลยที่ ๑ กับพวกเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย (มีความผิดตามมาตรา ๑๕๗) และการที่จำเลยที่ ๑ กับพวกนำตัวโจทก์ซึ่งอยู่ภายใต้การจับกุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและควบคุมตัวโจทก์โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจที่ร่วมจับกุมนั่งมาในรถคันที่โจทก์ขับพาไปส่งพนักงานสอบสวน จึงเป็นการกระทำทำให้โจทก์ปราศจากเสรีภาพในร่างกายด้วย (มีความผิดตามมาตรา ๓๑๐ ด้วย)

ส่วนที่จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ฎีกาทำนองเดียวกันว่า จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ไม่ใช่เจ้าพนักงานมีหน้าที่ตามกฎหมายรักษาของกลาง เป็นแต่รักษาของกลางไว้ตามที่พนักงานสอบสวนร้องขอเท่านั้น **เห็นว่า** พนักงานสอบสวนมอบของกลางให้จำเลยที่ ๑ นำไปเก็บรักษาที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า แล้วจำเลยที่ ๒ มอบของกลางให้จำเลยที่ ๓ เป็นผู้ดูแลรักษาตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการดำเนิน

มาตรานี้มีหลักการทำนองเดียวกับมาตรา ๒๘๕/๑ (อธิบายรวมไว้ในมาตรา ๒๘๕/๑) **แต่มีข้อสังเกตว่า** จะอ้างไม่ได้เฉพาะความผิดตามมาตรา ๓๑๒ ตีรวรรคสอง และมาตรา ๓๑๗ เท่านั้น ไม่รวมถึง มาตรา ๓๑๒ ทวิ ววรรคแรก และมาตรา ๓๑๓ (๑)

หมวด ๒

ความผิดฐานเปิดเผยความลับ

เปิดฉีกหรือเอาจดหมายฯ ซึ่งปิดฉีกของผู้อื่นไป

มาตรา ๓๒๒ ผู้ใดเปิดฉีกหรือเอาจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใด ๆ ซึ่งปิดฉีกของผู้อื่นไป เพื่อล่วงรู้ข้อความก็ดี เพื่อนำข้อความในจดหมาย โทรเลข หรือเอกสาร เช่นว่านั้นออกเปิดเผยก็ดี ถ้าการกระทำนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การกระทำตามมาตรานี้ แบ่งเป็น ๒ กรณี กรณีแรก “เปิดฉีก” กรณีที่ ๒ คือ “เอาไป” แต่การกระทำทั้งสองกรณีมีมูลเหตุจูงใจอย่างหนึ่งอย่างใด อาจเพื่อล่วงรู้ข้อความหรือเพื่อนำข้อความออกเปิดเผย, การเปิดฉีกนั้นจะต้องเปิดจากสิ่งที่ปิดไว้ ถ้าส่งจดหมายเปิดฉีกมาแล้ว ใครเปิดฉีกก็ไม่มีความผิด ส่วนการเอาไป จะเอาไปชั่วคราวหรือเอาไปในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ก็มีความผิดทั้งสิ้น ซึ่งถ้าเอาไปในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ก็ผิดฐานลักทรัพย์ด้วย แต่ถ้าเอาไปชั่วคราวก็อาจผิดฐานเอาไปเสียซึ่งเอกสารของผู้อื่นตามมาตรา ๑๔๘ ได้ เช่น ทำหน้าที่นำส่งจดหมายพนักงานแต่เอากลับไปเปิดดูข้อความ ในวันรุ่งขึ้นนำมาส่งให้ผู้รับจดหมาย อย่างนี้ก็ผิดมาตรา ๑๔๘, ๓๒๒

วัตถุประสงค์การกระทำคือ “จดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใด ๆ ซึ่งปิดฉีกของผู้อื่น” โทรเลขคงไม่ต้องอธิบายเพราะปัจจุบันไม่มีใครใช้แล้ว เครื่องรับส่งก็อยู่ในพิพธิภัณฑ์ ส่วนจดหมายยังคงมีใช้อยู่โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกลที่ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ หรือในเมืองก็อาจต้องส่งเป็นจดหมายเพื่อเป็นหลักฐาน เช่น จดหมายทวงหนี้ จดหมายส่งหลักฐานการเข้าซื้อ ฯลฯ, จดหมายหมายถึง เอกสารที่คนหนึ่งเขียนส่งไปถึงคนหนึ่งแล้วใส่ซองปิดฉีกไว้ เช่น นายไปรษณีย์รถไฟ ซึ่งทำหน้าที่ไปรษณีย์ด้วย เปิดฉีกจดหมายที่มีผู้ส่งไปรษณีย์มาเพื่อส่งต่อไปออกดู เป็นความผิดมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๑๕๙/๒๔๘๐) แต่ไม่จำเป็นต้องส่งทางไปรษณีย์ อาจฝากส่งกันเองภายในตึกก็ได้, จดหมายในปัจจุบันก็น่าจะรวมถึงจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (อีเมล) ด้วย “เอกสารใด ๆ” หมายถึง เอกสารตามมาตรา ๑ (๗) เช่น พินัยกรรม ฯลฯ รวมถึงข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์ ก็เป็นเอกสาร (ฎีกาที่ ๓๓๑๑/๒๕๕๗) แต่ไม่ว่าจะเป็นจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใด ๆ จะต้อง

ลักษณะ ๑๒ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

หมวด ๑ ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์

ลักทรัพย์

มาตรา ๓๓๔ ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท

การกระทำ คือ “เอาไป” หมายถึง เอาทรัพย์ไปจากการครอบครองของผู้อื่น และต้องเอาไปเลยในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ความผิดฐานลักทรัพย์ กฎหมายมุ่งประสงค์ ทั้งคุ้มครองกรรมสิทธิ์และการครอบครอง ในส่วนของกรรมสิทธิ์นั้นหมายถึงกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นมีกรรมสิทธิ์รวมอยู่ด้วย ส่วนการครอบครองหมายความว่าความเฉพาะการครอบครองของผู้อื่นเท่านั้น ถ้าเอาไปขณะที่ผู้กระทำความผิดครอบครองทรัพย์นั้นอยู่แล้ว แม้จะมีเจตนาตัดกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น การกระทำนั้นก็ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ แต่เป็นความผิดฐานยกยอก ดังนั้น การ “เอาไป” ที่จะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ได้ ผู้กระทำจะต้องเข้าครอบครองทรัพย์นั้น โดยการแย่งการครอบครองในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์โดยเด็ดขาด (ฎีกาที่ ๑๙๓๔/๒๕๖๔) แม้เอาไปจำนำ ก็ถือเป็นการเอาไปเลยในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ (ฎีกาที่ ๓๗๘๑/๒๕๔๑) เช่น เอาทรัพย์ของนายจ้างไปจำนำ ผิดลักทรัพย์นายจ้าง, แต่ถ้าเอาไปชั่วคราว ก็ไม่ถือเป็นการเอาไปตามข้อนี้ ไม่ผิดลักทรัพย์ ถือว่าขาดองค์ประกอบความผิดในส่วนของ การกระทำ เช่น ก่อนเกิดเหตุจำเลยก็เคยแอบเอารถของนายจ้างไปใช้ นายจ้างทราบเรื่อง แต่ไม่ได้ห้ามปราม ในวันเกิดเหตุ จำเลยเพียงแต่อยากเอาไปกินข้าวต้มแล้วกลับมาส่งคืน มากกว่า ไม่ถือว่าจำเลยเจตนาจะเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๔๔๓/๒๕๑๕) เอาไม้ที่ปูพื้นของโจทก์รวม ๘ แผ่นไปปูรองสวนเพื่อใช้จัดงานศพชั่วคราว ไม่มีเจตนาเอาทรัพย์ไปเลย ไม่ผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๕๓๓/๒๕๓๑)

ศาสตราจารย์จิตติ มีความเห็นว่า การเอาไปเป็นลักษณะของการกระทำ จึงต้องอยู่ภายใต้ บังคับในเรื่องของเจตนาธรรมดาในการเอาไป ถ้าเอาไปชั่วคราว ก็เท่ากับไม่มีเจตนาเอาไปเลยนั่นเอง (จิตติ ดิงศภัทิย์, ๒๕๕๓: ๖๑๕-๖๑๖)

การเอาไปมีข้อที่ต้องพิจารณาดังต่อไปนี้

๑. ทรัพย์นั้นจะต้องอยู่ในความครอบครองของผู้อื่น หมายความว่า ขณะที่เอาไปจะต้องมีผู้อื่นครอบครองทรัพย์นั้นอยู่ มิใช่ทรัพย์ที่ตนเองครอบครองอยู่ ถ้าตนเองครอบครองอยู่แล้ว ก็ไม่เป็นการแย่งการครอบครอง แม้จะมีเจตนาตัดกรรมสิทธิ์ก็ตาม ก็ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่จะเป็นความผิดฐานยักยอก เพราะความผิดฐานยักยอก กฎหมายมุ่งประสงค์คุ้มครองกรรมสิทธิ์อย่างเดียว และนอกจากมิใช่ทรัพย์ที่ตนเองครอบครองอยู่แล้ว จะต้องมิใช่ทรัพย์ไม่มีเจ้าของซึ่งยังไม่มีผู้ใดครอบครอง เช่น ปลาที่อยู่ในแม่น้ำ นกที่บินอยู่บนฟ้า หรือรังนกที่แฉ่นที่ยังติดอยู่กับผนังถ้ำ (ยังไม่มีใครเก็บลงมา) ผู้ที่เอาทรัพย์นั้นไปจึงไม่ผิดฐานลักทรัพย์เพราะไม่ได้แย่งการครอบครองทรัพย์จากผู้ใด หรือทรัพย์มีเจ้าของก็จริงแต่ไม่อยู่ในความครอบครองของผู้ใด เช่น ทรัพย์สูญหาย หากเก็บได้แล้วไม่ส่งคืนเจ้าของ ก็ผิดฐานยักยอกทรัพย์สูญหาย แต่ไม่ผิดลักทรัพย์

การครอบครอง คือ การยึดถือทรัพย์ไว้โดยเจตนาจะยึดถือเพื่อตนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๖๗ ซึ่งการยึดถือเพื่อตนไม่จำเป็นต้องมีการจับต้องตัวทรัพย์ถือไว้ในมือเสมอไป การยึดถือที่มีลักษณะหวงกันตามควรแก่พฤติการณ์และสภาพของทรัพย์นั้นซึ่งคนทั่วไปย่อมรับรู้ ถือว่าเป็นการครอบครองแล้ว (จิตติ ตังศภักดิ์, ๒๕๕๓: ๕๔๒) ผู้เสียหายปล่อยสัตว์เลี้ยงให้กินหญ้าตามทุ่งนา แม้จะปล่อยอย่างอิสระก็ถือว่ายังอยู่ในความครอบครองของเจ้าของ เมื่อจำเลยเอาไปก็เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๕๙/๒๕๑๒) สัตว์เลี้ยงที่หายไป ถ้าเจ้าของกำลังติดตามอยู่ ไม่เป็นทรัพย์สูญหาย ผู้เอาไปผิดลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๔๖๘/๒๕๑๐) ของที่วางไว้ในนอกบ้านชั่วคราว แม้เจ้าของจะลืมเอาไป ก็ยังไม่ขาดการครอบครอง ไม่เป็นทรัพย์สูญหาย เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๗๕๓/๒๕๖๒) เกิดอุบัติเหตุรถคว่ำ กระเป๋าใส่เงินสดของผู้โดยสารกระเด็นตกไป ไม่เป็นทรัพย์สูญหาย ผู้เก็บเอาไปในระหว่างนั้นผิดลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๒๐๓/๒๕๔๒) กระเป๋าเงินตกในขณะนั่งดูหนัง ผู้เก็บไปในระหว่างหนังยังฉายอยู่ต้องรู้ว่าเจ้าของกำลังตามหาอยู่ เป็นลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๕๑๙/๒๕๐๒) เงินของผู้ซื้อตกพื้นขณะกำลังเลือกซื้อของ ผู้ขายเอาไปผิดลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๗๐๔/๒๕๙๓)

โดยเหตุที่การยึดถือทรัพย์ อาจอยู่กับบุคคลหนึ่งซึ่งไม่มีเจตนายึดถือเพื่อตน จึงไม่ถือว่าบุคคลนั้นครอบครองทรัพย์ เช่น กรณีลูกจ้าง คนใช้ คนงาน ถ้าผู้ยึดถือเอาทรัพย์นั้นไป ถือว่าเขาไปจากการครอบครองของผู้อื่น ผิดลักทรัพย์ มิใช่ยักยอก เช่น นายจ้างให้ลูกจ้างขับรถมารับจ้างกลับมาเป็นกิจวัตร การครอบครองรถและอุปกรณ์อยู่กับนายจ้าง ลูกจ้างเอาไปซ่อนแล้วบอกขาย เป็นลักทรัพย์ของนายจ้าง (ฎีกาที่ ๑๙๒๔, ๑๙๒๕/๒๕๑๔) ลูกจ้างนำทรัพย์ไปส่งให้กับลูกค้าของนายจ้าง ระหว่างทาง ลูกจ้างนำทรัพย์นั้นไปขาย ผิดลักทรัพย์ของนายจ้าง (ฎีกาที่ ๔๒๖๗/๒๕๔๙) พนักงานธนาคารที่มีหน้าที่รับจ่ายเงินแทนธนาคาร (พนักงานรับจ่ายเงิน

ความผิดอันยอมความได้

มาตรา ๓๖๖ ความผิดในหมวดนี้ นอกจากความผิดตามมาตรา ๓๖๕ เป็นความผิดอันยอมความได้

**ลักษณะ ๑๓
ความผิดเกี่ยวกับศพ****กระทำเพื่อสนองความใคร่ต่อศพ**

“มาตรา ๓๖๖/๑ ผู้ใดกระทำเพื่อสนองความใคร่ของตน โดยการใช้อวัยวะเพศของตนล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของศพ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การกระทำ คือ “ใช้อวัยวะเพศของตนล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของศพ” ถ้าใช้สิ่งอื่นใดล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของศพ แม้กระทำเพื่อสนองความใคร่ก็ไม่เป็นความผิดมาตรานี้ แต่ก็เป็นความผิดฐานกระทำความอนาจารศพตามมาตรา ๓๖๖/๒

ส่วนวัตถุแห่งการกระทำ คือ ศพ หมายถึง ร่างของคนที่ตาย ถ้าเป็นร่างกายของคนเป็นก็เท่ากับขาดองค์ประกอบความผิดตามมาตรา

องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาธรรมชาติตามมาตรา ๕๙ วรรคสอง รวมทั้งรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามมาตรา ๕๙ วรรคสาม คือ **รู้ว่าเป็นศพ กล่าวคือ รู้ว่าเป็นร่างของคนตาย ถ้าไม่รู้ ถือว่าไม่มีเจตนา** เช่น จำเลยเห็นคนนอนสลบอยู่ข้างทาง ร่างกายยังอุ่นๆ อยู่ คิดว่าแค่สลบไป แต่ความจริงตายไปแล้ว จำเลยเกิดอารมณ์ทางเพศจึงกระทำชำเรา จำเลยไม่ผิดมาตรานี้เพราะไม่รู้ข้อเท็จจริงว่าเป็นศพ และไม่ผิดฐานกระทำชำเราผู้อื่นด้วย เพราะขาดองค์ประกอบคำว่าผู้อื่น (เทียบฎีกาที่ ๗๑๔๔/๒๕๔๕) และต้องมีเจตนาพิเศษด้วย คือ **กระทำเพื่อสนองความใคร่ของตน ข้อสังเกต** ถ้าใช้อวัยวะเพศของตนล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของศพแล้ว การจะอ้างว่าไม่มีเจตนาพิเศษเพื่อสนองความใคร่ก็คงจะอ้างยาก แต่ก็อาจมีได้ในบางกรณีซึ่งก็ได้ข้อเท็จจริงแปลกๆ เช่น ใช้อวัยวะเพศของตนล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของศพเพื่อทำพิธีกรรมหรือความเชื่อบางอย่าง ถือว่าไม่มี

* ลักษณะ ๑๓ ความผิดเกี่ยวกับศพ มาตรา ๓๖๖/๑ ถึง ๓๖๖/๔ เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

** พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๖๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ภาค ๓ ลหุโทษ*

หมายเหตุ

ความผิดลหุโทษ มาตรา ๓๖๗ ถึง ๓๙๘ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นการแก้ไขโทษปรับใหม่โดยปรับเพิ่มเป็น ๑๐ เท่าของอัตราเดิม (เช่น เดิมปรับ ๑๐๐ บาท เป็นปรับ ๑,๐๐๐ บาท หรือเดิมปรับ ๑,๐๐๐ บาท เป็นปรับ ๑๐,๐๐๐ บาท) และเพิ่มเติมองค์ประกอบความผิดใหม่ในมาตรา ๓๙๗

ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มิใช่ความผิดอันยอมความได้ และมีโทษความผิดตามบัญญัติแนบท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ จึงยังคงเป็นความผิดทางอาญา และต้องรับโทษตามกฎหมาย แต่เป็นความผิดที่เจ้าพนักงานมีอำนาจเปรียบเทียบปรับเพื่อให้คดีอาญาระงับไปได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗, ๓๘ แต่ถ้าเด็กอายุไม่เกิน ๑๕ ปี กระทำความผิดลหุโทษ เจ้าพนักงานไม่อาจเปรียบเทียบปรับได้ เพราะการเปรียบเทียบปรับเป็นการลงโทษอย่างหนึ่งซึ่งต้องห้ามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓, ๗๔ กรณีเช่นนี้ เจ้าพนักงานก็ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖๙/๑ กล่าวคือ หากเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้นเรียกเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย มาว่ากล่าวตักเตือน ถ้าเด็กสำนึกในการกระทำ และบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย สามารถดูแลเด็กได้ ก็ให้สั่งการสอบสวนและปล่อยตัวไป แต่ถ้ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอื่นนอกจากความผิดลหุโทษ ถ้าเป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๒ ปี ก็ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวไปให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ถ้าเป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๕ ปี เจ้าพนักงานก็ต้องดำเนินคดีอาญาต่อไป และศาลมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๔ (๑) (๒) หรือ (๓) หรืออาจใช้วิธีการสำหรับเด็กตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ก็ได้ เช่น ใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา ๑๓๒ เป็นต้น

* มาตรา ๑๐๒ และมาตรา ๓๖๗ ถึง ๓๙๘ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

ไม่ยอมบอกหรือแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ

มาตรา ๓๖๗ ผู้ใดเมื่อเจ้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่ เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย ไม่ยอมบอก หรือแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

ผู้กระทำคือ ผู้ใดก็ได้ที่เจ้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่ และเจ้าพนักงานก็ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ อาจเป็นเจ้าพนักงานอื่นๆ ที่ปฏิบัติการตามกฎหมายก็ได้ แต่ต้องถามชื่อหรือที่อยู่เท่านั้น ในส่วนของที่อยู่นั้นอาจเป็นที่อยู่ตามภูมิลำเนาหรือที่อยู่ตามความเป็นจริงก็ได้ เช่น มาพักโรงแรมม่านรูดแห่งหนึ่งแล้วออกมาก่อเหตุข้างนอก เมื่อพนักงานสอบสวนถามที่อยู่เพื่อจะไปตรวจค้น จำเลยไม่ยอมบอกหรือแกล้งบอกคนละโรงแรม, นอกจากนั้น การถามชื่อหรือที่อยู่จะต้องถามเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย เช่น ถามเพื่อทำบันทึกประจำวันตามหน้าที่, ตำรวจจราจรถามชื่อผู้ขวางของทางเท้าลำทางเท้าและสั่งให้ไปสถานีตำรวจ แต่ผู้นั้นไม่ไป และไม่ยอมบอกชื่อ เป็นความผิดฐานนี้ (ฎีกาที่ ๑๖๒๖/๒๔๗๙) การถามเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย ต้องมีความจำเป็นต้องถามด้วยหากไม่จำเป็นต้องถาม เช่น เจ้าพนักงานรู้จักจำเลยมาก่อน อาจจะเคยเป็นเพื่อนกัน เคยเป็นสายลับให้ตำรวจมาก่อน เคยไปค้นบ้านมาจึงรู้จัก เคยจับกุมมาแล้วหลายครั้ง ฯลฯ การที่จำเลยไม่บอกชื่อ ไม่เป็นความผิดตามมาตรา (ฎีกาที่ ๓๒๓๑/๒๕๓๑)

การกระทำประการแรก คือ การไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่ หมายถึง **ไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่ของตนเอง ไม่ใช่ไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่ของคนอื่น** จำเลยไม่ยอมบอกชื่อผู้ต้องขัง (ชื่อคนอื่น) ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงแทนคนที่จำเลยปล่อยตัวไป จำเลยไม่มีความผิดตามมาตรา (ฎีกาที่ ๒๘๖๑/๒๕๒๒) ตำรวจถามจำเลยว่าคนขับรถที่มาด้วยกันชื่ออะไร จำเลยพูดว่า “จำงก็ไม่ว่า” การไม่บอกชื่อคนอื่นจึงไม่เป็นความผิดฐานนี้ (ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา (สนามเล็ก) ปี ๒๕๓๙ ข้อ ๓ ประเด็นที่ ๓) การกระทำประการต่อมาคือ **แกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ** ต่างจากกรณีแรกที่ไม่ยอมบอก แต่กรณีนี้ยอมบอกแต่บอกเท็จ แต่จะต้องบอกเท็จเฉพาะชื่อหรือที่อยู่เท่านั้น ถ้าบอกชื่อและที่อยู่จริงแต่บอกเท็จในเรื่องอื่นๆ อาจเป็นความผิดตามมาตรา ๑๓๗, ๑๗๒, ๑๗๓

ความผิดตามมาตรา (๓) ผู้กระทำจะต้องมีเจตนา คือ เจตนาไม่บอกหรือเจตนาแกล้งบอกเท็จ ถ้าบอกแค่ชื่อหรือที่อยู่เท็จ ไม่มีข้อความอื่นใด ผิดมาตรา (๓) แต่ไม่ผิดฐานแจ้งความเท็จตามมาตรา ๑๓๗ ถ้าแจ้งข้อความอย่างเดียวไม่มีการแจ้งชื่อหรือที่อยู่เท็จ ก็ผิดฐานแจ้งความเท็จอย่างเดียว ไม่ผิดมาตรา (๓) แต่ถ้าแจ้งเท็จทั้งชื่อและที่อยู่และข้อความอื่นๆ ผิดมาตรา (๓) และผิดฐานแจ้งความเท็จด้วย

ในกรณีของผู้ต้องหา แม้จะมีสิทธิให้การหรือไม่ให้การอย่างใดก็ได้ ไม่มีความผิดฐานแจ้งความเท็จก็จริง แต่กรณีที่พนักงานสอบสวนถามชื่อหรือที่อยู่ซึ่งไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่ถูกกล่าวหา การที่ผู้ต้องหาแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ มีความผิดตามมาตรา ๓๖๗ (ข้อสอบอัยการผู้ช่วย ปี ๒๕๓๓ ข้อ ๕) การที่จำเลยแจ้งความเท็จและแสดงบัตรประจำตัวประชาชนของ อ.

เพื่อให้ร้อยตำรวจโท ด. หลงเชื่อว่าจำเลยเป็น ธ. ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการให้การและใช้สิทธิในขั้นตอนการให้การที่จำเลยเป็นผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔/๔ (๑) จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗, ๒๖๗, ๓๖๗ (ฎีกาที่ ๗๑๒๓/๒๕๕๗) (ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา ปี ๒๕๕๙ ข้อ ๒)

ขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน

มาตรา ๓๖๘ ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการสั่งเช่นนั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

“ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงาน...” ผู้กระทำได้ต้องทราบคำสั่งก่อน หากไม่ทราบถือว่าไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตาม (ฎีกาที่ ๒๐๗๙-๒๐๘๙/๒๕๓๕) “...ซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้...” หมายถึง คำสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งเพื่อให้การเป็นไปตามกฎหมายบทใดบทหนึ่งซึ่งบังคับให้บุคคลผู้รับคำสั่งต้องปฏิบัติตาม (จิตติ ติงศรัทธี, ๒๕๕๓: ๑๑๗๐) คำเตือนหลังใบอนุญาตขับรถสี่ล้อเลื่อนที่ระบุให้นำใบอนุญาตติดตัวไปด้วยในเวลาขับไม่ใช่คำสั่งที่จะเป็นความผิดเมื่อขัดขึ้นตามมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๖๓๓/๒๕๖๕) ส่วนกฎหมายที่ให้อำนาจออกคำสั่ง ไม่จำเป็นต้องระบุตรงๆ ว่าให้อำนาจออกคำสั่ง ถ้าเป็นคำสั่งที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่จะสั่ง ก็ถือเป็นคำสั่งตามอำนาจที่กฎหมายให้ไว้ เช่น พระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่นฯ ให้นายอำเภอมีอำนาจตรวจตราห้วย หนอง คลอง ลำน้ำ ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่า นายอำเภอสั่งห้ามมิให้ผู้ใดทำนารุกลำหนองน้ำสาธารณะและให้เลิกทำนารุกลำนั้นได้ ถ้าขัดขึ้นมีความผิดตามมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๗๓๒/๒๕๗๖, ๑๐๙๕/๒๕๗๗, ๓๐๙/๒๕๐๐) คำสั่งตามกฎหมายอาจเป็นคำสั่งเฉพาะตัวผู้รับคำสั่งก็ได้ เช่น เจ้าอาวาสสั่งให้จำเลยสีกจากความเป็นพระแล้ว แต่จำเลยกลับมาห่มผ้าเหลืองอีก ผิดมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๓๖๘/๒๕๗๗) เจ้าอาวาสสั่งให้พระภิกษุออกจากวัดเพราะไม่อยู่ในโอวาท เนื่องจากนาคนอกเข้ามาในวัดโดยไม่บอกกล่าว ไม่ปฏิบัติตามกิจของสงฆ์ พระภิกษุไม่ยอมออก ผิดมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๓๐๔/๒๕๑๗) นายอำเภอสั่งให้ถอนเสาที่จำเลยปักขวางทางสาธารณะ จำเลยไม่ถอน ผิดมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๒๕๖๘/๒๕๒๒) นายอำเภอสั่งให้คืนใบอนุญาตให้มีปืนที่ออกโดยผิดระเบียบ เพราะมีการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ เมื่อขัดขึ้นไม่ยอมคืน ผิดฐานขัดคำสั่งตามมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๙๓๖/๒๕๕๗) หรืออาจเป็นคำสั่งในลักษณะเป็นประกาศสั่งแก่บุคคลทั่วไปก็ได้ เช่น นายอำเภอสั่งห้ามมิให้ผู้ใดทำนารุกลำหนองน้ำสาธารณะและให้เลิกทำนารุกลำนั้นได้

ประเด็นคำถามจากฎีกา

ฎีกาปี ๒๕๖๖

๑. คืบวันหนึ่ง จำเลยกับพวกเจตนาลักเครื่องปั้นไฟของผู้เสียหายโดยใช้รถชักขึ้นจนเครื่องปั้นไฟยกขึ้นสูงเหนือพื้นดินแล้ว จากนั้นผู้เสียหายเข้ามาขัดขวาง จำเลยไม่สามารถเอาไปได้ จำเลยมีความผิดฐานใด (เทียบฎีกาที่ ๑๘๙๐/๒๕๖๖) กับอีกกรณีหนึ่ง จำเลยกับพวกมีเจตนาลักหม้อแปลงไฟฟ้าของผู้เสียหายโดยขึ้นไปบนเสาไฟฟ้าแล้วใช้เลื่อยตัดสายลวดสลิงที่ยึดหม้อแปลงไฟฟ้างดงแล้ว ใช้เชือกผูกผดักลงจากคานบนเสาไฟฟ้า โดยจำเลยกับพวกยังไม่ทันยกหม้อแปลงไฟฟ้าขึ้นรถยนต์กระบะ เพราะมีผู้มาพบเห็นเสียก่อน (เทียบฎีกาที่ ๖๐๘๐/๒๕๔๖) ทั้งสองกรณี จำเลยกับพวกมีความผิดอาญฐานใด และเป็นความผิดสำเร็จหรือไม่ (ดูมาตรา ๓๓๔)

๒. จำเลยปลอมลายมือชื่อของผู้เสียหายลงในสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนที่แท้จริงของผู้เสียหาย โดยไม่มีการเติมหรือตัดทอนข้อความหรือแก้ไขสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนดังกล่าว จำเลยผิดฐานปลอมและใช้เอกสารราชการปลอมหรือไม่ (ฎีกาที่ ๑๕๕/๒๕๖๖) กับอีกกรณีหนึ่ง จำเลยนำภาพถ่ายที่ ม. มอบให้มาตัดให้พอดีกับภาพถ่ายในบัตรประจำตัวประชาชนที่แท้จริงของ น. แล้วนำภาพถ่ายที่ตัดแล้วปิดทับภาพถ่ายของ น. ที่ติดอยู่ในบัตรประจำตัวประชาชนของ น. แล้วถ่ายภาพบัตรและนำภาพถ่ายอัดพลาสติกมอบให้ ม. ไป จำเลยผิดฐานปลอมและใช้เอกสารราชการปลอมหรือไม่ (ฎีกาที่ ๔๗๖๖/๒๕๓๘) (ดูมาตรา ๒๖๔, ๒๖๕)

๓. วันแรก จำเลยโพสต์ข้อความลงในโปรแกรมแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กโดยตั้งคำบัญชีผู้ใช้เป็นสาธารณะว่า “โจทก์เป็นคนมีความประพฤติไม่ดี เป็นคนเห็นแก่ตัว นอกใจภรรยา ชอบเอาเปรียบคนอื่น เป็นคนชั่ว” โดยมีเพื่อนจำเลย ๓ คนเข้ามาดถูกใจ ในวันต่อมา จำเลยโพสต์ข้อความเดียวกันนี้ลงในกลุ่มไลน์ (Line) ซึ่งเป็นกลุ่มเพื่อนจำเลย มีสมาชิกกลุ่ม ๕๐๐ คน ทุกคนชอบใจกดยกนิ้วหัวแม่มือ ทั้งสองกรณีจำเลยมีความผิดอาญฐานใด (เทียบฎีกาที่ ๓๒๔๒/๒๕๖๖, ๕๒๗๖/๒๕๖๒, ๑๖๑๒/๒๕๖๔) (ดูมาตรา ๓๒๖, ๓๒๘) **ประโยคสำคัญ :** การโฆษณา หมายถึง กระทำให้ข้อความนั้นแพร่หลายหรือเผยแพร่ไปสู่ประชาชน

๔. จำเลยหลอกลวงผู้เสียหาย จนผู้เสียหายหลงเชื่อจึงไปดำเนินการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้แก่ญาติจำเลย จำเลยมีความผิดหรือไม่ (ฎีกาที่ ๒๘๒/๒๕๖๖) กับอีกกรณีหนึ่ง จำเลยหลอกลวงให้ผู้เสียหายทำหนังสือรับรองทรัพย์สินขอประกันตัว ซึ่งเป็นการรับรองต่อศาลว่าหลักทรัพย์ตามบัญชีคำร้องขอประกันเป็นของผู้ขอประกัน หากบังคับแก่ทรัพย์สินตามสัญญาประกันไม่ได้หรือไม่ครบ ผู้ทำหนังสือรับรองทรัพย์สินยอมรับผิดชอบรับผิดใช้เงินจนครบ ผู้เสียหายหลงเชื่อทำหนังสือรับรองทรัพย์สินขอประกันตัวนาย ก. ต่อศาล จำเลยมีความผิดอาญฐานใดหรือไม่ (ฎีกาที่ ๘๖๓/๒๕๑๓) (ดูมาตรา ๓๔๑)

๑๙. จำเลยใช้ลูกจ้างของจำเลยขับรถเข้าไปขุดดินในไรของผู้เสียหายแล้วนำไปขาย โดยลูกจ้างของจำเลยเข้าใจว่าเป็นที่ดินของจำเลยเอง จำเลยผิดฐานลักทรัพย์โดยร่วมกระทำผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปโดยใช้ยานพาหนะหรือไม่ (ฎีกาที่ ๔๔๒๓/๒๕๖๔)

๒๐. จำเลยเป็นลูกจ้างของผู้เสียหายในร้านจำหน่ายรถแห่งหนึ่ง เมื่อมีลูกค้ามาซื้อรถ จำเลยจะเป็นผู้รับเงินค่าจองรถ ค่าดาวนัรด์ กับค่าใช้จ่ายอื่นๆ เกี่ยวกับการซื้อขายรถไว้ จากนั้นส่งให้แก่ผู้เสียหาย ในวันเกิดเหตุ จำเลยรับเงินจากลูกค้าแล้วแอบเอาไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว จำเลยผิดอาญาฐานใดหรือไม่ (ฎีกาที่ ๒๓๘๗/๒๕๖๔) กับอีกกรณีหนึ่ง จำเลยได้รับมอบหมายจากนายจ้างให้นำเงินไปฝากธนาคาร แต่จำเลยกลับวางแผนกับพวกของจำเลยให้มาแย่งเงินดังกล่าวไปในระหว่างที่จำเลยเดินทางไปธนาคาร จากนั้นนำเงินไปแบ่งกัน จำเลยผิดอาญาฐานใดหรือไม่ (ฎีกาที่ ๖๑๑๖/๒๕๖๐)

๒๑. เด็กเข้าไปเล่นในบ้านของจำเลยเอง โดยไม่มีผู้ชักนำเข้าไป การที่จำเลยกระทำชำเราเด็กในบ้านจำเลยจะถือว่าเป็นการพรากเด็กไปเพื่อการอนาจารหรือไม่ (ฎีกาที่ ๕๓/๒๕๖๔) กับอีกกรณีหนึ่ง จำเลยชักชวนผู้เสียหายที่ ๒ ออกจากห้องเช่าของผู้เสียหายที่ ๑ ไปเล่นโทรศัพท์ในห้องเช่าของจำเลยซึ่งอยู่ไม่ไกลกัน โดยจำเลยขออนุญาตผู้เสียหายที่ ๑ แล้ว แต่จำเลยพาผู้เสียหายที่ ๒ ไปพยายามกระทำชำเรา จำเลยผิดฐานพรากเด็กไปเพื่อการอนาจารหรือไม่ (ฎีกาที่ ๘๕๗๒/๒๕๖๓) (ดูมาตรา ๓๑๗)

๒๒. จำเลยตะโกนด่าถ้อยคำหมิ่นประมาทที่หน้าโรงงานของโจทก์โดยมีลูกจ้างของโจทก์อยู่บริเวณนั้นด้วย โดยจำเลยไม่มีเจตนาที่จะกล่าวต่อว่าโจทก์ต่อหน้าลูกจ้างของโจทก์โดยตรง จำเลยผิดฐานหมิ่นประมาทหรือไม่ (ฎีกาที่ ๓๗๕๗/๒๕๖๔) (ดูมาตรา ๓๒๖)

เอกสารเพิ่มเติม
ประเด็นคำถามจากฎีกา
กฎหมายอาญา